

חרגום

היהודים אשר במדינות המלך נקהלו ו
ועמד על-נפשם ונזח מאיביהם והרוג
בשנאייהם חמשה ושבעים אלף וכבזה
לא שלחו את-ידם: יביום-שלושה עשר
לחדש אדר ונזח בארבעה עשר בו
ועשה אתו יום משתה ושמחה:
יהוהיהודיים קרי: ותיהודים אשר-בשושן
נקהלו בשלושה עשר בו ובארבעה עשר
בו ונזח בחמשה עשר בו ועשה אתו יום
משתה ושמחה: יש על-פן היהודים
הפרווים קרי: הפרוים הישבים בערי הפרוות
עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר
שמחה ומשתה ויום טוב ומשלח מנות
איש לרעהו: כויכתב מרדכי את-הדברים
האלה וישלח ספרים אל-כל-היהודים
אשר בכל-מדינות המלך אחשורוש
הקרוובים והרחוקים: אכא לקים עליהם להיות
עשים את יום ארבעה עשר לחדש אדר
ואת יום-חמשה עשר בו בכל-שנה ושנה:
כב פימים אשר-נחו בהם היהודים
מאיביהם והחדש אשר נהפך להם מיגון

יהודאין די פילכי
דמלכא אתפנשו וקמו
ית נפשיהון ואשכחו
ניהא מפעלי דכביהון,
וקטלו בסנאייהון שבעין
וחמשא אלפין מדבית
עמלק, וכעדאה לא
אושטיו ית ידיהון:
יביום תלת עסרי לירח
אדר הוה קמול פורעית
דעמלק, ונייחא הוה
לישראל בארבע עשר
ביה, ומעפד יתיה יום
משתיא וחדוא:
יהויהודאין די בשושן
אתפנשו לשיצאה ית
בנוי דעמלק בתלת
עשר ביה ובארבע
עשר ביה, ונחו בחמשא
עשר ביה, ומעפד יתיה
יום משתיא וחדוא:
יש בגין פן, יהודאין
פציחאי דיתבין בקרוי
פציחאי, עבדין ית יום
ארבע עשר לירח אדר,
חדותא ומשתיא ויזמא
מבא, ומשדרין דורון
גבר לחבריה: כוכתב
מרדכי ית פתגמאי
האלין, ושדר פטקון
לות כל יהודאין די
בכל פילכי דמלכא

אחשורוש דקריבין ודרחיקין: כא לקיימא גזירת דינא עילניהון, למהוי עבדין ית יום ארבע
עשר לירח אדר, וית חמשא עשר ביה בכל שתא ושתא: כב פזמן יזמאי די נחו פהון
יהודאין מפעלי דכביהון, ובירחא די אתהפיד להון מרונא לחדוא, ומאבלא לזמא מבא
למעפד יתהון יום משתיא וחדוא, ולשדרא דורון אנש לחבריה, ומעפא דצדקתא מתגן

1

ואלו הדין גוקרין דקטל
דישראל, די הוה אקרין
יומין (כדון) קטילגן לכוין
תלת עשר יומין לירחא
ביה, ועבדו יתיה יזמא
הוה בשושן אתפנשו בת
ואתנחו בחמשא עשר
ומשתיא: יש קמול הדין
יתבין בקרוי דקיקתא,
לירחא דאדר חדוקא ומי
גבר לחבריה: כוכתב
אגראתא על פולהון
דמלכא אחשורוש דקריב
עליהון, למהוי עבדין
דאדר וית יזמא דחמש
כב פיזמא קיי די או
דכביהון, ובירחא די או

(כב) כימים אשר נחו בהם
שפתי ח
ר פירוש מדקאמר פרוים ביי
בי"ד, ומדלא רמו לך הכתוב
שעשו בט"ו, מסתברא שאותו
שומר כשושן. וכדי שלא ר
קאי גם כן אמוקפין חומה, ד
מימות אחשורוש כשושן, לו
שיהיה מימות יהושע בן נר
בגזרה שוה בפ"ק ד

ועמוד על נפשם ונזח כ
הפעלים: (יט) הפרוים. כמו
ומשלוח. שם התואר מבנ
תוספת המ"ם, ומצאנו הנני
מנות. חלקים, כמו מנה

(יט) היהודים הפרוים. כר
יהושע בן נון קורין את ד
על כן היהודים הפרוים עוש
לחודש אדר, מדפרוים בי"ד מו
זכירה מנלן, אמר. קרא נזכר
לעשיה. ומנלן דתלי בימות יהו
מן לבד מערי הפרוי מה ה
אף הכא מימות יהושע

לְשִׁמְחָה וּמֵאֵבֶל לְיוֹם טוֹב לַעֲשׂוֹת אוֹתָם
 יְמֵי מִשְׁתֵּה וְשִׁמְחָה וּמִשְׁלַח מְנוֹת אִישׁ
 לְרֵעֵהוּ וּמִתְנֻנֹת לְאֲבִינָיִם: כג וּקְבַל הַיְהוּדִים
 אֶת אֲשֶׁר־הִחְלוּ לַעֲשׂוֹת וְאֵת אֲשֶׁר־כָּתַב
 מָרְדֳּכָי אֲלֵיהֶם: כד כִּי הָמֹן בֶּן־הַמֶּדְתָּא
 הָאֲנָנִי צִרַר כָּל־הַיְהוּדִים חָשַׁב עַל־
 הַיְהוּדִים לְאַבְדֵם וְהִפֵּל פּוּר הוּא הַגּוֹזֵל
 לְהַמָּם וּלְאַבְדֵם: כה וּבִבְאֵה לְפָנָי הַמֶּלֶךְ
 אָמַר עִם־הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֲשַׁבְתּוֹ הִרְעָה
 אֲשֶׁר־חָשַׁב עַל־הַיְהוּדִים עַל־רֹאשׁוֹ וְתָלוּ
 אֹתוֹ וְאֶת־בָּנָיו עַל־הָעֵץ: כו עַל־כֵּן קָרְאוּ
 לַיָּמִים הָאֵלֶּה פּוּרִים עַל־שֵׁם הַפּוּר עַל־כֵּן
 עַל־כָּל־דְּבָרֵי הָאֲנָנִי הַזֹּאת וּמִהֲרָאוּ עַל־

דחשיכין: כג וקבילו
 עלויהון כוליהון יהודאין
 כחדא, ית די שראו
 למעבד, וית די גור
 כתב מרדכי בגניהון:
 כד ארום המון בר
 המדתא דמן יחוס דאנג
 מעיק כל יהודאין,
 חשיב על יהודאין
 להוכרותהון, צבע פיסא
 איהו הוא עדכא
 לשגושיהון ולהוכריהון:
 כה וכד עלת אסתר קדם
 מלכא, אמר לה מלכא,
 יתוב זמיוניה בישא
 דחשיב למעבד למרדכי
 ולהודאין על רישיה,
 ויצלבון יתיה וית בגוי
 על קיסא: כו בגין כן
 קרו ליומיא האלין פוריא

על שום פיסא, בגין כן נטרין ליה זמן שתא בשתא, בגין כן דיפרסמון יומי גסיא
 ופתגמי מגלחא דרא לאשתמעא לכל עמא בית ישראל, למחיהון ידעין מה חזו

רשי

(כד) כי המון בן המדתא. טעם להומס ולאדס: טעמו מתעצמו הרעה נראשו: (כו) על כן על כל
 (כה) ובבואה. אסתר אל המלך להסתכן לו: אמר דברי האגרת הזאת. נקצעו הימים האלה, ולכן
 עם הספר. אמר המלך צפוי, וליוה לכמוז ספרים נכתבה לדעת דורות הנאים: ומה ראו. עושי

אבן עזרא

קרובים בערך לימים הראשונים שהיו בהם הפורים, וזה יתכן לנו תוספת אדר שני, על כן הוצרך הכתוב לומר והחדש אשר נהפך להם, ולעולם יהיה הסמוך לניסן בשנה פשוטה או מעוברת. ומפרשים אמרו כי טעם והחדש על אדר שני. ואחרים אמרו כי כימים יום ארבעה עשר וחמשה עשר, ואם כן היה ראוי שיאמר ובחדש ולא והחדש: (כג) וקבל. כמו לשון ארמית, ובא לשון יחיד שכל אחד ואחד קבל כמו בנות צעדה (בראשית מט כב). או שתחסר מלת כל. והראשון הוא הנכון. ומדקדק אמר כי וקבל שב למרדכי והוא יוצא לשנים פעולים, אם כן מה טעם את אשר החלו לעשות, רק הוא שקבלו אשר עשו בתחילה כי עשו בשנה הבאה

פורים: ואת אשר כתב מרדכי. לעשות כן בכל שנה ושנה: (כד) כי המון בן המדתא. הטעם דין הוא שיקבלו זה, כי לולי זאת התשועה גמחה שמים ושם זרעם, ויזכרו אותה בכל שנה להודות השם אשר לו נתכנו עלילות: דגשות מ"ם להמם. לחסרון מ"ם הכפל: (כה) ובבאה לפי המלך. הטעם כי המון חשב לאבד היהודים, וכאשר באה אסתר אל המלך ותבקש על עמה, אמר המלך שיכתוב עם הספר ישוב מחשבתו הרעה, על כן בטלו הספרים הראשונים, פירוש על כן השני: (כו) על כל דברי האגרת הזאת. מגורת אגדה בקציר מאכלה (משלי ו ח), והטעם מחברת המלים: ומה ראו. בעבור שראו הפלאים:

ומן אבילא ליומא טוב
 דמשקנא וחדותא, ומשדו
 ונתבין מתנאקא למספני
 כל מה דשריא למעבד,
 כד מסויף דהמן בר המדת
 יהודאי, דחשיב על יהון
 רמא מלחא הוא עדכא
 חזו (לבלריא דמלכא)
 יומין סגיאין, אמרין: לו
 באוריתא לא תבית נב
 ואמרת לון, על דקטל ע
 בגוי צליבין על צליבא
 יומא דנחת מטרא עלי
 דבית ישאל סלקין נתן
 עממיא למא אילין צליו
 על דפשט אבוהון ידיה
 רשיעא די בעא למשי
 פמה וכמה יהוי הוא
 עלמא: כה ובמיעלה אס
 בספרא משיציא תשי
 שמיא. וקם המון כ
 מחשבתא בישא על דג
 סלקת וצליבו יתיה ונה
 להון כדין קרו ליומתי
 ועקתא דערע יתהון כג
 (מה דחזו אבקהתא למ

להם ככתוב ומפורש באג

כימים אשר נחו וגו', כימי
 לרבות י"ב וי"ג, י"ג זכ
 צריך לרבויו, ואימא ט"ו וי"ז
 לעשות אותם וגו'. סעודו
 מאחרין ולא מקדימין, אב
 מאי טעמא, דכתיב לעשות
 את ששמתו תלויה בבית ז
 כירי שמים. (ירושל
 והחדש וגו'. כל התוד
 מאי טעמא, דכתיב והחדש
 עד חמשה עשר בו, מאי
 פ"א

← פְּכַח וְמָה הִגִּיעַ אֲלֵיהֶם: לְכֹי קִימוּ וְקַבְּלוּ
 הַיְהוּדִים | עֲלֵיהֶם | וְעַל-זֶרְעָם וְעַל כָּל-
 הַנְּלוּיִם עֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲבֹר לְהִיּוֹת עֲשִׂים
 אֶת-שְׁנֵי הַיָּמִים הָאֵלֶּה כְּכַתְּבָם וְכִזְמָנָם
 ← בְּכָל-שָׁנָה וְשָׁנָה: [כֹּחַ וְהַיָּמִים הָאֵלֶּה נִזְכָּרִים
 וְנַעֲשִׂים בְּכָל-דָּוָר וְדָוָר מִשְׁפָּחָה וּמִשְׁפָּחָה
 מְדִינָה וּמְדִינָה וְעִיר וְעִיר וַיְמִי הַפּוּרִים
 הָאֵלֶּה לֹא יַעֲבֹרוּ מִתּוֹךְ הַיְהוּדִים וְזָכְרָם
 לֹא-יִסּוּף מְזַרְעִים: ס כֹּחַ וְהִתְכַּתֵּב אֶסְתֵּר
 הַמַּלְכָּה בַת-אֲבוּחֵיָל וּמְרַדְכֵי הַיְהוּדִי אֶת-

תרגום
 לְמַקְבֵּעַ יוֹמֵי פּוּרְיָא
 הָאֵלִין בְּגִין בְּן
 דְּאֶתְעֵבִיד בְּהוֹן גִּסָּא
 לְמַרְדֵּכִי וְאַסְתֵּר וַיִּדְעוּן
 פּוּרְקָנָא דְמִטַּת לְהוֹן:
 כּוּ קִימוּ וְקַבְּלוּ יְהוּדָאִין
 קִימָא עֲלוּהוֹן וְעֲלוּ
 בְּגִיּוֹן, וְעֲלוּ כָּל דְּיָדֵי
 דְּמִתּוֹסְפִין עֲלוּהוֹן, וְלֹא
 יַעֲבֹר קִימָא, דִּי יְהוֹן
 עֲבָדוּן יַת תְּרִין יוֹמָא
 הָאֵלִין, לְמַקְרֵי יַת
 מְגֻלְתָּא בְּמַכְתָּב ר׳שֵׁם
 עֲבָרָא בְּבֵית בְּנֵי-שְׁתֵּרְהוֹן,
 בְּחַד עֶסֶר וְתֵרֵי עֶסֶר

ותלת עסר וארבע עסר ובחמשא עסר, בגו פציחיא, ולחיתא דפלכיא בקרויא כפום
 זמניהון: כח ויומא האלין אתחבו למהוי להון דכרנא, ולא תעבדא בהון משתיא בכל דרא
 ודרא, וחסא דכהני ולואי, וחסא דכל בית ישראל דשרין בכל פלכא ופלכא, ודרין
 בכל קרתא וקרתא ויומי פוריא האלין לא יעברון מגו יהודאין ודכרנהון לא ישתיעי
 מבניהון: כט וכתבת אסתר מלכתא בת אביחיל ומרדכי היהודי ית כל מגלתא דרא ית

שפתי חכמים

ש וקשה הרי תרגומו לא ישתיעי, וטעות הוא ברשי,
 והכי גרסינן לא יסוף, תרגום עד תום עד דסף.
 ודברי רש"י הוא שמפרש לא יסוף לא יתום. וכן הוא
 בספרים מדוייקים. ויותר נראה לגרוס לא יסוף לא
 יתום, דמתרגם עד תום עד דסף:

רש"י
 המעשים האלו שעשאו: ומה הגיע אליהם. מה
 ראה אחשוורוש שנשמתם נכלי הקודש, ומה הגיע
 אליהם, שגל שטן ורקד ציניהם והרג את ושתי,
 מה ראה המן שנתקנא צמרדכי, ומה הגיע אליו,
 שחלו אוחו ואת בניו, מה ראה מרדכי שלא יכרע

ולא ישמחה, ומה ראתה אסתר שזימנה להמן: (כו) הגלויים עליהם. גרים העמידים להמגיר: ככתבם.
 שמהל המגילה כמנהג כמז אסורית: (כז) נזכרים. בקריאת מגילה: ונעשים. משתה ושמהה ויום טוב
 לתת מנות ומתנות: משפחה ומשפחה. מהאספין יחד ואוכלים ושומין יחד. וכך קצלו עליהם שימי
 הפורים לא יעברו: וזכרם. קריאת מגילה: לא יסוף. תרגום של לא יתום, דמתרגם עד תום (נמדנר
 לז יג) עד דסף. ואי אפשר לומר להיות מגורת פן חספה (נראשית יע יז), ומגורת עתה חספה יום
 אחד (ש"א כו א). שאם כן היה לו לכמוז לא יספה מורעט: (כט) את כל תוקף. חוקפו. של נס של

אבן עזרא

ומה הגיע. באמצעות האזנים: (כו) הגלויים. הם הגרים:
 ולא יעבור. אין רשאי יהודי לעוברו: ככתבם. הטעם
 שתקרא המגילה, בעבור שעזרא הסופר הפסיק
 הפסוקים, ולא היה אחר שנים רבות, ציוו חכמינו
 ד"ל שלא יפסוק הקורא אלא בסוף הפסוק: בכל
 שנה ושנה. פשוטה או מעוברת. והנה עתה הזכיר

תרו
 מריה דשמא, ומטול קו
 קדין מה דערע יתון: כו כו
 עליהון ועל בניהון ועי
 עליהון, דלא יפסקו למנהו
 היך פתביהון, והיך זמניהו
 האילין נדפרין ונתעבדי
 ונדעיטא, מדינתא ומדינת
 האילין לא יעברון מגו
 ולא יפסקו מגו בניהון: כ
 דאביחיל ומרדכי יהודא
 איגרתא דפוריא קדין ו

תהיה השנה מעוב

תמצא בעלומי הלמ"ד, והנה
 מרדכי שתכתוב אסתר כעבור

שנשתמש בכלים של בית
 דחשיב שבעים שנין ולא אי
 דקטל ושתי. (כ)
 (כו) קימו וקבלו. אמר שמואל:
 דכתיב קימו וקבלו קימו
 (מגילה)

ככתבם. מלמד שמגילת פו
 אשורית. (מג)

ככתבם. הקורא את המ
 מאי טעמא, ככתבם כתיב. (י)

ככתבם וכזמנאם. הקורא או
 מאי טעמא, דכתיב ככתבם וכ
 אף כתבם למפו

בכל שנה ושנה. רבן שמע
 את המגילה באדר הראשון ו
 באדר השני, מאי טעמא, דכה
 שנה ושנה אדר הסמוך לניסן
 ואימא מה כל שנה ושנה א
 אדר הסמוך לשבט, מסתבר
 (מגילה)

(כח) והימים האלה. אין
 שתנין החמה, דאמר י
 ביום אין בלילו

והימים האלה. כל היו
 דאמר קרא והימים ו

נזכרים. קרא את המגילה ו
 רבא: אתיא זכירה זכירה,
 נזכרים וכתיב החם כתוב ו
 בספר אף כאן בו

7

דהיינו מעט קודם שהיכה ה' בניאושטט בשנת העבור ואפילו ביחוד, אבל צריך להחזיר
 אחר י' וצריך להתפלל ערבית קודם מקרא מגילה. מצאתי בקונט' אבל לאכול בנר ולקרנות
 אחיב אין צריך (קכ). וזכרני שהיה פושט המגילה עמוד על עמוד או בי עמודים על
 בי עמודים כאגרת, ואחיב עשה הברכות וקורא וזכרנה אחר הקריאה קודם הברכה
 שלאחריה. ואם אחד טעה בראש הפסוק אינו צריך לחזור לפסוק של לפניו, כי אם לראש
 הפסוק [שעתה קרא] אע"ג שהיה ההפסק בין פסוק לפסוק; ואין מברכין רק על המגילה
 לחוד ולא על שאר מגילות כגון שיר השירים כיון שכתב המגילה [בגליון], ואמרת לו
 מ"ש ממפסיר ואמר לי שנא ושנא הוא.

[כתב מהר"ר יודא מורקלן וצ"ל] על המגילות אינו מברך משום דאין כתובים
 בגליון, ומאן מסתיר לן דלמהר"ם לא היו כתובים לו בגליון, דרשות (קכ) ג"כ ידעתי,
 והעיקר משום דלא אשכח ברכה זו בהלמודא דידן. נאם הקטן והצעיר שבישראל.
 והקטן ההגיע לחינוך היינו בן ט' כדאמי במס' יומא (קכ) חייב במגילה, מ"מ
 המנהג להביא קטני קטנים משום שמחה לשמוע המגילה. וזכרני שא' הגאון ז"ל
 שהיה רב אחד שקורא בקול רם ומשלוח מנות איש לרעהו וקורא ומתנות לאכיונים כשאר
 המגילה, והיה עני אחד אמר, את שלו קורא בקול רם, כי היה מנהג באותה העיר שהכיב
 שלחו להרב מנות ימות ונכבדות בפורים, כגון פשתן לעשות סרינין, ואת שלנו קורא
 בקול נמוך, וכמרומה לי הגאון וצ"ל קורא גם ומתנות לאכיונים בקול רם; אחד שאל
 שיש לו [בעלין] חיים, אם יוכל לשלוח אותם למנות פורים בי ימים קודם פורים, כי
 אינם יכולים להחיות עד פורים, כגון אשן (קכ) ובורן, והשיב שאין לשלוח שום מנה
 קודם פורים, כי שמא יאכל המנה קודם פורים, ואין לו שום דבר חרוש לאכול בפורים.
 וצריך לשלוח מנות לחבירו וכ"ש לרבנו, ואמר שיוצא אדם אם שלח אדם לחבירו
 בפורים תאינה אחת ותמרה אחת, אע"פ ששניהם אינם שונים סוטה אחת, ועיין בריש
 הזהב במדרכי (קכ) [אושטריך גבי קונין בכלי אע"פ שאין בו ש"ס, וכן מצאתי בתו' בסיב
 דגיטין (קכ) בדבור דלסא נתינת גט הוא ע"ש, ואין מגלין אלא לצנועים, ומחצה ווינר
 שוה יותר מפרוטה, כתב בספרו הפרוטה אינה מנעת לחצי מחצה ווינר].

וזכרני כשאחד הביא לו מנות בפורים א"ל האמר לשולחך איני צריך [להשיב]
 לו שלי' בשביל מנות פורים, בליא מן דאנקט ניט אם פורים, וזכרני שהיה מחנך
 בניו לשלוח מנות לרעהם בפורים, ולא ידוע לי בודאי ימי שנותם כמרומה לי שהיו לכל
 היותר בני ט"ו שני, ואפילו נשים שלחו לרבניות, וכן היא להם, ואם אין לנשים שלוחים
 בפורים [לישא המנות שלחו] אפילו בשושן פורים, והיה הרב ידוע להגאון וצ"ל ולא
 אמר להם דבר. וזכרני דיש מנהג באושטריך שכל אחד שולח לכל הקהל חתיכת דג
 ויין בכלי, [ולפעמים היה אחד משנה ושלח יין וצוקר או בשמים או דגים] קטנים חיים
 בזכוכית מלא מים, ולסוף באו רוב הרגים לבית החון והשמש ובכיתם של העניים, כי
 הם לא שלחו לכל הקהל, וכל הקהל שלחו להם חתיכת דג ויין בכלי, ומעות לפי
 השגת ידם.

7 ואכל סעודת פורים ביום ומברך ברכת המזון ומתפלל מנחה [בעשרה], אבל אין
 מנהג [באושטריך] להתפלל ערבית בעשרה בפורים, ויושב ביום לסעודה אחרת, והיה

קכ) דבריו תמוהים ואין להם שחר, ונראה שצ"ל אבל לאכול קודם ולקרנות אחיב אין
 להתיר. (קכ) מהר"ל סדר התפלה בה' ת"כ שבי"ש ומברך על מקרא מגילה מרם מתחיל
 איכה וכן במדרכי מאביה. (קכ) ד"פ ע"א. (קכ) mhd. asche= die Aesche, ein forellen-ähnlicher Flussfisch
 (קכ) ס"י ש"י. (קכ) ד"י כ"י ע"א.

הולך לקרוביו בחור
 והיה מברך על ד
 על הנסים.

וה"ל תשובה
 כתב דמברך בברכה
 במוצאי שבת שחייב
 לה זמן קבוע, וכיון
 הן תפלות ערבית,
 דומן שעת מנחה כ

[אתי] על סעודה
 מעין המאורע. וכן
 במו"ש כשנמשכין
 להזכיר מעין המאורע
 נראה (קכ)

כתב דיש מקומות
 לשמח כגון שתופרי
 גמורות, כלהן שרי
 דרי, אלא ר' נשיע
 בכה"ג, זה מצאתי
 בליל ש"ס

מנהג באושטריך לו
 לשון הקדש. מצאו
 המגילה ואחיב הו'
 בהספד ותענית, סי
 וי"ד של או
 אבל תאנים, וזכור
 הסמיק במצוה לקר
 פורים, וצוה שלא

סיימתי זה |
 בעיר מיו

קכא) תוך סי
 קכב) ע"י תה"ד סי י.

ספר לקט יושר
 חוב"נו יוסף ל"ג משה
 בא"צ על בגרות כ"צ

8

הולך לקרוביו בחוך הסעודה וחוזר לשלחנו ומברך ברכת הזמן בי או גי שעות בלילה, והיה מברך על הנסים, ופיא אינו יכול לישוב לסעודתו האחרת ביום ואינו מברך על הנסים.

וה"ל תשובת (קבא) שאי מהרי"ל וצ"ל ואם משכה סעודתו עד הלילה במיימוני כתב דמברך בכרכת המזון על הנסים וקשיא לך דמי שלא התפלל בשבת מנחה דמתפלל במוצאי שבת שתיים של חול, ולא דמי כלל דהתם שעת המנחה עברה, וחפלת מנחה יש לה זמן קבוע, וכיון דהזמן עבר ולא התפלל במוצאי שבת אלא לתשלומין, ושחי' התפלות הן תפלות ערבית, האיך יתפלל של שבת, ודינו להכדיל בראשונה ושניה לתשלומין, דזמן שעת מנחה ליחא, שכבר עבר, וערבית אינה במו"ש אלא של חול, אבל בהמ"ז [אתי] על סעודה שסעד בשבת, וכיון דאבתי לא עלי ערבית של חול, צריך להוכיח מעין המאורע. וכן מנהג פשוט במדינות בני בית (קבא) להתפלל על הנסים כה"ג, וכן במו"ש כשנמשכין סעודה עד הלילה, אמנם יש תשובת הרא"ש דקיימא כוונתך שאין להוכיח מעין המאורע בלילה מוצאי היום אפילו התחיל מבעוד יום.

נראה (קכב) לעיד דאע"ג דכתב הרמב"ם דאין ראוי לעשות מלאכה בפורים, ובסמ"ק כתב דיש מקומות דנהגו שלא לעשות מלאכה בפורים, מ"מ כל המלאכות שעושין כדי לשמח כגון שחפורין ומציירין ומתקנין כמה כלים ועניינים לשמח, אע"פ שעושין מלאכות גמורות, כלהון שרי, וחכי איתא בפי"ק (קכג) דמשני לעולם נהג איסורא אפילו באחרא דר', אלא רי נטיעה של שמחה נטע, ואין לך מלאכה גמורה יותר מנטיע' ואפי"ה שרי בכה"ג, זה מצאתי מתשובת הגאון ז"ל [כתב בספרו].

בליל שו"ם היה מדליק הפמוט שקוי לופא וחיה השלחן מכוסה כל הלילה, ואין מנהג באושטריך להדליק הפמוט בחול רק בשבת ויו"ט. וכל הלשונות נקראות לע"ז לבד לשון הקדש. מצאתי בקובץ, י"ד של אדר הראשון אסור בהספד ותענית דוקא אם קראו המגילה ואח"כ הוי מעובר השנה בו ביום הוי אסור, אבל בשאר שנים מעוברת מותר בהספד ותענית, סימני אשירי (קכד), מ"מ. וכן אמר הגאון זצ"ל.

וי"ד של אדר הראשון אין אומרים למנצח, ונהג לעשות בו חבשיל יתירה וגם אבל תאנים, וזכרני שאי מה שנוהגים לעשות משתה בי"ד של אדר הראשון כן כתב הסמ"ק במצוה לקרות המגילה. ונהג למלאות החביות של יין ושל חומץ בליל אחר שושן פורים, וצוה שלא למלאות בכלי חמץ קודם ספח.

סיימתי זה [סדר מן] אורח חיים שנת ר"ל לפרט כ"ו אב ביום ג' בעיר מיישטרי בבית מוהר"ר חיים י"ץ, ברוך רחמנא דסייעני.

קבא) חוך סי' כ"ו. קבא) צ"ל בני חי"ת וכונתו על אושטריך, עי' גירעמאן שם צד 76. קכב) עי' תה"ד סי' ק"יב. קכג) דמגילה ד' ה' ע"ב. קכד) מגילה פ"א סי' ז'.

סימן קי

שאלה: בהרבה מקומות נהגו כעלי בתים וגם ת"ח לעשות עיקר סעודת פורים בערב. והולכין לכהכ"ג ומתפללין מנחה ולא ערבית, וחוזרין לבתיהן ומתחילין בסעודה ביום ונמשכין בה עד הלילה, ורוב הסעודה היא בלילה. יש טעם למנהג או לאו.

תשובה: יראה דיש למצוא טעם וסמך קצת למנהג זה. מצאתי הועתק תשובה אחת וז"ל: שמעתי מה"ר טוביה בשם ריב"א שכל מאכל שלוקחים הכחורים זה מזה אפילו שלא ברשות, משום שמחת פורים משעת קריאת המגילה עד לילה סעודת פורים שהן שני לילות ויום אחד, אין בהם משום גניבה ולא משום גזילה. ואין להזמינו לבית דין ואין חוששין עליו, ובלבד שלא יעשו שלא כהוגן על פי שבעה טובי העיר, עכ"ל. מתשובה זו משמע להראי דלילה שנייה עיקר היא לסעודת פורים. ועדיין לריב"א גופיה תקשה מהאי טעמא דהא ודאי לילה שנייה ליל ט"ו, והיאך יוצאין בה ידי סעודת יום י"ד לדין דבני עיירות אנו שהרי

קורין רק ב"ד. וכתב רמב"ם² דדוקא י"ד לבני עיירות, ולבני הכרכים ט"ו במשתה ושמחה, אע"ג דלענין הספד ותענית שוין זה בזה.

ונראה טעם לדבר משום דבארבעה עשר שחרית צריך שיהיו בקריאת מגילה, ואח"כ הוא טרוד ושולח מנות ומתנות לאביונים ואין פנאי לאכול בסעודה בשמחה ובתענוג. ולכך קבעוה קדמונינו מקצתה בערב ולהתחיל מבעוד יום ג"כ קודם תפילת ערבית כדי לקיים מצות סעודה ביום שהוא עיקר. ונמשך ביה מאז בפנאי ובתענוג עד הלילה ובלילה עצמה. וחשיב הכל סעודה אחת. ואשכחן כה"ג דמבטלין סעודת מצוה בשביל מצות אחרת. בפרק אותו ואת בנו מפרש התוספות³ אמאי לא חשיב התנא יו"ט של סוכות בארבעה פרקים בשנה שרגילין בסעודה גדולה כדמוכח התם. משום דטרידי במצות סוכה ולולב באותו ערב יו"ט לא היו רגילין להרבות בסעודה⁴. אף כי ישבתי מנהג זה מ"מ רבותי ואני אחריהם נהגינן עיקר הסעודה בשחרית, כמדומה שכן נהגו ברינו"ס.

סימן קיא

שאלה: בני אדם השולחים לחביריהם בפורים חלוקים וסדינים וכה"ג, יוצאים ידי משלוח מנות או לאו.

תשובה: יראה דאין יוצאים בהן, דנראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא². כדמשמע בגמ' פ"ק (מגילה ז, ב) דאבי בר אבין ורב הנינא בר אבין

סימן קיב

שאלה: מה שנוהגים לעשות כמה מלאכות בפורים כתפירות וציוורים וכמה מיני מלאכות לצורך שמחת פורים, יפה הן עושין או לאו.

תשובה: יראה דשפיר דמי¹. והכי מוכח בפ"ק (מגילה ה, ב) דמשני לעולם נהוג איסור מלאכה אפילו באתרא דרבי, אלא רבי נטיעות של

סי' קי: 1. ל"מ. 2. פ"א ממגילה ה"ט. 3. חולין פג, א ד"ה וכדברי. 4. ע"י ב"י ובי"ח (סי' תרצ"ה) וע"י ד"מ (סק"ד) ורמ"א (סי'ב) בשם מנהגים. 5. חשרי מהר"ל (סי' נ"ז) וכ"ה כה"ג (ד"ו עמ' 81, וד"ב עמ' 198) וכ"ה בשאלתות דראח"ג פ' יקהל (שאליל אי"לפורים) ומובא בראב"יה (ח"ב סו"ס תקס"א) וכ"פ בשו"ע (סי' תרצ"ה ס"א).

סי' קיא: 1. ט"ז (סי' תרצ"ה סק"ד). 2. בס' מנות הלוי כתב טעם אחר, והוא: כדי להרבות השלום והרעות, והרבה חילוקים יש לתלות בבי טעמים אלו, ע"י חשרי חת"ס (אור"ח סי' קצ"ו) וברכ"י (סי' תרצ"ה סק"ח), גם ספיקו של המג"א (שם סק"ב) כסמוך על שולחן אחרים יש לתלות בזה, וע"י מהר"י אסחד (אור"ח סי' ר"ז יו"ד סי' רס"ג) ומהר"ם שיק (אור"ח סי' שמ"א) ובנין ציון (סי' מ"ד). 3. פ"ב ממגילה ה"ט. 4. צע"ק שהרי ד"ז מפור' במגילה (ז, ב) דשלה רבה לר"ז רגל של שור ונוד יין וצא יד"ח בשני מנות אלו, וכבר עמד ע"ז במהר"י אסחד (אור"ח סי' ר"ז) וע"י חת"ס (אור"ח סי' קצ"ו).

סי' קיב: 1. רמ"א (סי' תרצ"ו ס"א) וע"י ד"מ שם (סק"א) ובהא"ט (סק"ב) וע"י פמ"ג שהביא מירושלמי שמתור לכתוב מגילה בפורים.

→ אשרי וכו' לציון וקדיש ועלינו לשבח וקדיש דיתום¹. במנחה מתפללין גם כן על הנסים קדיש שלם. [ואח"כ] (א) ואוכלין סעודת פורים. ומתחילין ואוכלין הרוב ביום. כי סעודת פורים שאכלה בלילה ואפילו בליל ראשון לא יצא, כן משמע בסמ"ק, ק"ו בליל שני. ואם משכה סעודתו בלילה טפי אין מזכירין על הנסים בברכת המזון. כן מסיק אורח חיים ואביו. אבל בערבית בתפילה וודאי אין מזכירין ומתפלל ערבית בביתו².

גי' 15: אבל נוהגין להזכיר נ"ל באלו מדינות שעושיין עיקר סעודת פורים אחר מנחה הוי כמו סעודת ג' בשבת שמזכירין של שבת כן הכא אומר על הנסים, גי'. ואם חל פורים ביום ששי אוכלין סעודת פורים שחרית, ולא בערב אחר מנחה, כי אין להפסיק בערב שבת בין מנחה לערבית מפני כבוד השבת, וגם שלא לקלקל סעודת [ליל] שבת³. ומצוה

(15) הג"ה זו טעמא ד' נמלאת כלל הדפוסים צפניס צטקסט. צקיסוס הוסיפו כך: גם אם משכה סעודה

הגהות המנהגים

ואורח חיים כתב (סי' תרצ"ב) דלא נהגו כן. וכן כתב בהגמ"י (פ"א בהלכות מגילה אות ו') וז"ל אמנם נהגו העם כרבינו המחבר (הרמב"ם שם), וכן כתב בעל הרוקח (הלכות פורים סי' רל"ז וכן הנהיג רבי (מהר"ם), וכן כתב בעל יראים (סי' רס"ח). שוב מצאתי כתוב בשם ר"ם שהוא בעצמו היה מברך בלחש ביום כשקרא המגילה בעצמו עכ"ל. ובמרדכי כתב (מגילה סי' תשפ"א) דמהר"ם נהג לברך בלחש ביום בעת שאמרו הקהל אמן. באורח חיים שהגיה מהר"א מפראג כתב על לשון הטורים שכתב (ריש סי' תרצ"ב) משם ר"ת דאומר גם ביום, והגיה וז"ל: וכן במנהגי (מהרא"ט) [מהר"ש] 1. אבל ראב"י² כתב דבאשכנז אין אומרים ביום וכן ראה ברוב שאר מקומות ותלילה להקל בחשש ברכה לבטלה נגד פיות קדושים האלו. ואין להביא ראיה מלחש דמהר"ם שהיה הוא עצמו מלחש, שהרי לא צוה לאתר לעשות כן. גר שנתגייר קודם נץ החמה פטור מקריאת מגילה של לילה, כי עיקר ביום³.

76 (ג) מהרא"י ז"ל כתב (תרומת הדשן סי' ק"י) שהוא ורבותיו נהגו בכל השנים עיקר סעודה בשחרית. L

סי' תשי"ח, תשנ"ז סי' קע"ו וכן אימא צטשו"ע סי' תרל"ז ס"ג; לגבי הקריאה צמיוטב וכן שז' או ג' צני אדם קורין ביחד — ראה צמשה וצגמרא צמגילה כא, א, צטשו"ע ריש סי' תרל"ז ס"א ו-ב, צדרכי משה שם צסוף הקימן הוצא צשם רצינו הא דכחצ לעיל "דמגילה צומנה וכו'". ט) סדר תפילת פורים — הוא צטשו"ע צסי' תרל"ג, צדרכי משה שם וצרמ"א ס"ג הוצא צשם רצינו דאין אומרים למנחה ואח"א, וראה גם צמהרא"ק סי' פ"ג וצמהרי"ל סי' ט'. לגבי הצרכות, כבר כתב רצינו לעיל, דצמצרכין זמן גם ציום, (וראה כאן צצהקות) וכאן הוסיף דצמצרכין ציום גם הרצ אח רצינו דעמם המהרא"ק והמהרי"ל שם צעמ' חכ"ו, אלא דאין אומרים "אשר הניא", וכן הוצא צשמם צדרכי משה צסי' תרל"ז. ט*) לא מלאתי מקור לכך. עי' צספרי הרצ צני כהן על פורים שהציא סיפור שרצינו הרמ"א נהג לעבור צמונאצי פורים מציה לציה להזכירם שלא ישכחו להחפול ערבית.

בשם הגהמ"נ. (ב) 1 בד"ו ובד"ב הגירסא "מהרא"ט" — וכוונתם למחבר. בשאר הדפוסים "מהרא"ט" (ראה בהלכות מהר"ש סי' קל"ג), וראה במהרי"ל עמ' תכ"ו שכתב כן. 2 לא מצאתי בדאב"י בהלכות מגילה, ואף לא בהלכות ר"ה וחנוכה. ראה בתניא סי' מ' שכתב כן. 3 חסר בד"י (אולי עקב מחיקת הצנזור). אבל הרובא בשם הגהמ"נ במג"א סי' 1) סעודת פורים ציום — ע"פ גמרא דמגילה ו, 3

ספר התנאים ארבעה איציק סירנא
מכון יונאסי

תרצה א מצוה להרבות בסעודת פורים וכו'. צפרק קמא (א) רב אשי הוא יתיב קמיה דרב כהנא נגה ולא אתו רבנן [אמר ליה מאי טעמא לא אתו רבנן] אמר ליה דילמא טרידי בסעודת פורים שמעינן דשרי להרבות בסעודת פורים ושלל לצוה לבית המדרש מחמת טירדא דסעודתא דכיון דעסיק במלוה להרבות בסעודת פורים פטור ממלוה חלמוד מורה צבית המדרש:

ב וצריך שישתכר וכו'. מימרא דרבא שם וקשה הא אפילו שמה טובא לא טעי זה ופירשו המוספות עד דלא ידע צין ארור המן לצרוך מרדכי ארורה ורש צרוכה אסתח ארורים כל הרשעים צרוכים כל היהודים ורבא קילר צלושו וכן פירש הר"ן אבל בספר ידה לדרך

(מאמר ד כלל ו פ"ד ד"ה צליל) פירש שישתכר עד שלפעמים יטעה לומר להפך צרוך מרדכי ארור המן וזה לשון האגודה (מגילה סי' ו) יש מפרשים לחשבון כי חשבון זה כזה עכ"ל: ולפעד"ג כפשטו דלר"ך שישתכר הרבה עד דלא ידע כלל מה חילוק יש צין ארור המן לצרוך מרדכי שזה הגיע קרוב לשיכרותו של לוב ואין לתמוה איך הרשוהו להשתכר כל כך שהרי רצה ור' זירא היו משתכרים עד שסך רצה ושחטיה לר' זירא והגבון מ"ש הרב הגדול רבינו אפרים דמהך עובדא דשחטיה רצה לר' זירא אידחיא ליה מימרא דרבא ולא שפיר למיעבד הכי וכן כתבו בעל הנמאור והר"ן משמו ונראה דמהך טעמא קיטר בעל התלמוד להך עובדא דרבא ור' זירא צטר מימרא דרבא למימרא דהכי הוי הלכחא ולדמויי דרבא ומהו דוקא לבסומי עד דלא ידע צין ארור המן לצרוך מרדכי הוא דחייבין לה אבל מהו צריך לשמות הרבה מלימודו שייטב לכו בנשמה ויהא שמו או אפילו שיכור שאינו יכול לדבר לפני המלך רק שמהא דעמו עליו ובהגהות מיימוניות (פ"ג הט"ו אות ג) כתב בשם ראב"ה (ק"ס תקסד) כל זה למטה אבל לא לעבד ובתשובת מהר"ל סימן נ"ו ציאר טעמו עיי"ש:

ג ואם אכ"ה בד"ה א יצא. מימרא דרבא שם מאי טעמא ימי משתה ושמתה כתיב: **ד כתב המרדכי פירש ראב"ה שצריך לנהוג כלילי שבת ויומו דומיא דקריאה דכתיב (אסתר ט כח) והימים האלה זוכרים ונעשים ואין היקף למחלה ואיני מצין זה דהא רב כהנא קאמר לרב אשי אמאי טרידי רבנן בסעודת פורים וכי לא הוא אפשר למיכלה צאורתא אמר ליה ולא סבר לה למר להא דרבא דאמר סעודת פורים שאכלה צלילה לא ילא ידי חובתו מאי טעמא ימי משתה ושמתה כתיב משמע דסעודה אחת די עכ"ל ולפעד"ג ליישב דברי ראב"ה דסוצר דודאי הסעודה המשובה צריכו מניינים אינה אלא ציוס כדמוכח מההיא עובדא אלא דרב כהנא קא סלקא דעתא דצלילה נמי ילא אס**

גוזל לעניינים ומראה עצמנו כאלו מקיים מתנות הנאמרים בציוני ישראל וכתב רבי שטוב ממנו לזרמן לים שמראה שמתנות היום אף לגויים וכן כתב הר"מ בשם רבינו אפרים וכתב דצער שלא הורגלו צדק אסור להרגילן אבל צעיר שהורגלו צדק אין לבעול הדבר משום דרכי שלום ע"כ ורבינו אפרים שצמקום שנהגו קאמר דדוקא או צעיר חדשה אס לריכין לנהוג כך מפני דרכי שלום:

סימן תרצה

פרטי רמזי דיניס המבוארים בזה הסימן

[א-ב] מצוה להרבות בסעודת פורים ועד כמה צריך להשתכר: צריך לאכול סעודת פורים ביום: [ג] הזכרה בברכת המזון ואם התחיל בסעודתו ביום ומשכה עד הלילה: [ד] כמה מנות צריך לשלוח לרעהו: אם החליף סעודתו בשל חבירו יצא:

א(א) מצוה להרבות בסעודת פורים: ב וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי: א(ב) ואם אכלה בלילה לא יצא:

ד כתב המרדכי צפרק קמא דמגילה (פי' משעו) במקום שאין עניינים יכול לעבד מעות פורים שלו לעצמו וליטמן במקום שירצה:

תרצה פרטי רמזי דיניס המחודשים המבוארים בזה הסימן

[א] אם צריך לאכול סעודת פורים גם בלילה: [ב] פורים שחל להיות בערב שבת היאך עושים סעודת פורים: ט"ו דמוקפין שחל להיות בשבת עושים סעודת פורים ביום שבת:

א-ב מצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. מימרא דרבא צפרק קמא דמגילה (א) וכתבו המוספות (ד"ה דלא ידע צין ארור המן לצרוך מרדכי ארורה ורש צרוכה אסתח ארורים כל הרשעים צרוכים כל הנדיקים א) וכן כתב הר"ן (ג: ד"ה גמי) כלומר דאי צין ארור המן לצרוך מרדכי לחוד אפילו שמה טובא לא טעי ביה (א) וכתב הר"ן (שס) בשם רבינו אפרים דמההוא עובדא דקס רצה בסעודת פורים ושחטיה לר' זירא כדאיתא בגמרא (שס) אידחי ליה מימרא דרבא ולא שפיר דמי למיעבד הכי: **כתוב צאורות חיים (הל' פורים אות א) חייב אינש לבסומי לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות וספיכות דמים וכמה עבירות זולתן אף שישמה יומר מלימודו מעט: ואם אכ"ה בד"ה א יצא.** מימרא דרבא שם ומפרש טעמא משום דימי משתה ושמתה כתיב (אסתר ט כג): **כתב המרדכי (סי' משפ) בשם ראב"ה שצריך לנהוג כלילי ג' שבת ויומו דומיא דקריאה והמחבר תמה עליו (ב): כתוב צאורות חיים (שס אות לה) נהגו לאכול צליל פורים אחר התענית ורעונים זכר לזרעונים שהיו אוכלים צבית המלך דכתיב (דניאל א יב) ויתנו לנו מן הזרועים (מגילה ג.) וכתב ה"ר אשר יש שנהגו שלא לאכול צדק צלילה ההוא כדי שלא יטעו ויחשבו שהיא סעודת פורים (ג): **וכתוב עוד שם סעודת פורים שאכלה צלילה לא ילא ידי חובתו יש מפרשים כעין לילה שאין אצוקה כנגדו דרך שמתה ויום טוב ונשאל רבינו האי מי שנשבע להתענות בפורים****

אכל הסעודה המשובה צלילה ואם כן לפי זה לא היה צריך להרבות

דרכי משה

תרצה (א) אב"ב בחידושי אגודה (מגילה סי' ו) ובחולדות אדם וחיה נתיב י' חלק א' (סב ע"ג) כתב דחשבון ארור המן וברוך מרדכי שוה וצריך להשתכר עד דלא ידע החשבון ומהר"ב כתב הרצה לומר שישתכר ויישן ולא ידע בין ארור המן וכן משמע במימוני והמנהגים כתבו דפיוט אחד היה שהיו עונין על בית אחד ארור המן ועל בית א' ברוך מרדכי בן וצריך צילוחא שלא יטעה לפעמים כתבו הגהות מיימוניות בפרק ב' (הט"ו אות ב) צריך להשתכר היינו למצוה אבל ידי פורים יצא אפילו לא השתכר כתב המרדכי בפרק קמא דמגילה (סי' השפס) ופרק המקבל בבא מציעא (ע"ג דף קמ"ז) (סי' שנה)

ועדיף פורים כיום שניתנה בו התורה כי הא דמר בריה דרבנא (פסחים סח:) הוה יתיב כל שנתא בתעניתא לבד מעצרת ופורים וכו' וכתב מהר"ל (הל' פורים סי' ט ע"מ תכו) שהיה לובש בגדי שבת בפורים: **(ב) ובתשובת מהר"ל ברי"ן משמע דגם בלילה חייב לשמח:** **(ג) ואין נוהגין כן.** והר"י ברי"ן כתב מהא דגריסין בפרק קמא (ו:) רב אשי הוה יתיב קמיה דרב כהנא אמר אמאי לא אתו רבנן לבי מדרשא וכו' אמר ליה קא עסקי בסעודת פורים שמע מינה דסעודת פורים דוחה תלמוד תורה מכל מקום כיון דדרשינן (טז) אורה (אסתר ה ט) זו תורה מצוה לעסוק בתורה קודם הסעודה והיא מצינה עליו שלא יארע לו

מהו והשיב אין כח צמנות פורים לרחות שם שמים ואפשר לו לעשות סעודת פורים צלילה ויואל ידי חובתו ד: וכתוב עוד שם פורים שחל להיות בערב שבת עדיין סעודת פורים מצעוד יום ובלילה לריבין לקדושי וריבין נמי למיטעם מידי חבר קידושא ויש שעושים סעודתם

צוקר והכל לפי המנהג (ד) בסימן תרפ"ח (שם סו"ע) כתבתי כשחל יום ט"ו בשבת כרבים המוקפים אימתו עושין סעודת פורים: כתוב בתרומת הדשן (סי' ק) שנהגו רוב העולם לעשות עיקר

סעודת פורים בערבית ה' ונמשיכים זה עד הלילה ורוב הסעודה היא צלילה ונתן טעם לדבר ומכל מקום כתב שהוא ורצונו נהגו לעשות עיקר הסעודה בשחרית: וכתב עוד שמהלך במשנה שכל מהכל שלוקחים הבחורים זה מזה אפילו שלא ברשות משום שמחת פורים משעת קריאת המגילה עד ליל סעודת פורים שהם שני לילות ויום אחד אין בהם משום גניבה ולא גזילה ואין להזמינו לצים דין ואין חוששין עליו ובלבד שלא יעשו שלא כהוגן על פי ז' טובי העיר עכ"ל. ונ"ל דהיינו לדידהו שהיו נוהגים הבחורים כך אבל אנו שלא נהגו כן אין חילוק בין פורים לשאר ימות השנה לענין זה (ה):

ג וואו פור. ע"פ הנסים בברכת המזון בהוראה... פסק צמנה מדליקין (שבת כד): ואם התחיל בסעודתו ביום ומשכה עד הרי"ה כתב הרא"ש ז"ל (שו"ת כ"ב סי' ה) שאין אומרים ע"פ הנסים. אבל הגהות מיימוניות כתבו בפרק ב' מהלכות מגילה (ה"ד אות ב) שיש הר"מ שר"ך לזכר על הנסים כדאשכחן [א] רב עלי של שבת צמנאלי שבת וכן כתב בארחת חיים (שם) שיש הר"י מקורב"ל (ו):

ד וצריך לשלוח מנות איש לרעהו לפחות שתי מתנות לאדם אחד. נמצא בסימן תרצ"ד:

ה וצריך לשלוח מנות איש לרעהו וכו'. פסק קמא דמגילה לאדם אחד היינו מניי מהכל ומשקה לעשירים ולאצוינים די לכל אחד צמננה אחת שהיא נחשבת בעיניהם כדבר גדול עכ"ל ולעדני צמנע מנות וממנות אלו שהוא כדי שמהא השמחה כוללת שמחת עבודת יוצר הכל והם הממנות לאצוינים וגם כן כוללת שמחת האדם עם אוהביו ורעייו והם המנות וזהו שהתשועה צפורים היתה כוללת שתי תשועות האחת שנפרע לנו מכל לרינו ונקם נקמתנו שנית שהושיע לנו עד שלא נפקד מאתנו איש והם באמת שתי מתנות טובות ומרומזים יפה בשתי מתנות שנתן אשכנז האחד בית המן שבה נפרע לנו מצרינו והשני נתינת הטבעה שלא יפגע בנו שום אויב וכו' וכן כתוב (אסמ"ט ח ב) ציום הוא נתן המלך [וגו'] את בית המן וגו' וכתב (שם ג) ויכר המלך את טבעתו [וגו'] ויתנה למרדכי וגו' וע"כ לזכר אלו שתי מתנות חיקנו לנו חכמינו ז"ל בין בשמחת עבודת ה' ובין בשמחת האדם עם אוהביו ורעייו ליתן מידו ומתנו שתי מתנות לזכר שתי תשועות אלו על ידי מתנות שנתן אשכנז לא ילחו מנגד פנינו והנה לאשר לא יתל אציון מקרב הארץ (דברים טו יא) ורצה העובדה מצוה לחלק ולתת לכל אציון ממנה אחת כי כך כתבו הקדמונים והשכל גם כן יחייב אותו כי מי שיש לו מאה וזוה"כ ליתן לעניים שגדול שכרו כשיחלקם למאה עניים מאשר יתן כל מאה וזוה"כ לעני אחד או לשנים וגו' כי זה שנתן למאה החיה מאה נפשות אבל בשמחת האדם עם אוהביו ורעייו אולי לא

דרכי משה קלקול בסעודה עכ"ל: (ד) ובמנהגים שלנו (ר"א טירנא פורים עמ' קס) כתוב דיש לעשותה בבוקר כשחל פורים ביום ששי אבל בשאר ימות החול מתפללין מנחה ואחר כך אוכלין סעודת פורים וכן נוהגין וכתבו מנהגים (שם עמ' קט) דרוב הסעודה צריכה להיות ביום אבל בתרומת הדשן סימן ק"י כתב רוב העולם נוהגין לעשות עיקר סעודת פורים בערב ונמשיכים

חדושי הגהות תרצה [א] לא מלאמי כן צמננה ושאלתי את פי אלמו"ת הגאון המפורסם מוה"ר יעקב בבלין נ"י אשר כלל צמנע אלזורים עמקי ים הפלמוד צמריפות ובקריאות עד כל רז לא נעלם ממנו והשיבני כי לא מלא כן צמנע מקום וגם שאי אפשר לומר כלל צמננה להפלת של צמנע צמננאלי שבת להמשיך כל הפוסקים בסימן קפ"ח אשר ע"כ מאוד יפול לב אדם צמניה מתקיימת על ראיית הגהות מיימון מגמרא שלא נמצא עניננו לחלוק על הרא"ש וגם הרב בית יוסף (והרא"ש) [והרא"ש] בשלחן ערוך נמשכו אחריו ואפשר לדחות ולומר דלר"ך לומר רב עלי של שבת בערב שבת והוא צמננה דברכות (כו) וראייתו דכמו שרב עלי של שבת בחול בערב שבת הוא הדין דמותר להזכיר על הנסים צלילה שאתר פורים ודומה לזה מלאמי צמננאלי שבת וראייתו הדין לעיל סוף סימן קפ"ח קמנו משם (ז):

הגהות והערות

כל כך בסעודה חשובה גם כן ציום עד ליהוי טרידי זה לצטל בית המדרש צמננה דכבר יאל ידי חובתו צמנה שאכל סעודה חשובה צלילה ורב אשי מהדר ליה מדרנא דלא יאל ידי חובתו בסעודה. חשובה שאכל צלילה אלא דוקא צמננה ציום והשמה לפי זה הוכיח ראב"ה דבעל כרחך צריך לסעוד גם צלילה לערוך שולחנו ולסעוד ודינו כלילי שבת ויומו אלא דכבוד יום עדיף דאי אימא דאין צריך לסעוד צלילה כלל היאך טעה כל כך רב כהנא וקא סלקא דעתא דיאל צמננה חשובה

ג ואומר על הנסים בברכת המזון בהוראה. ואם התחיל בסעודתו ביום ומשכה עד הלילה כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל שאין אומרים על הנסים: ד וצריך לשלוח מנות איש לרעהו לפחות שני

כשאלה צלילה הלא אינו חייב כלל לסעוד צלילה אלא ודאי דעל כל פנים חייב לסעוד צלילה דומיא דקריאה וכו' וקא סלקא דעתא דרב כהנא דיאל נמי זה ידי חובתו אם אכל צלילה סעודה חשובה וכו' ומהדר ליה רב אשי דלימא אלא לא יאל ידי חובתו עד דסעיד סעודה חשובה ציום והכי נהוג לסעוד צלילה אף בחל ארבעה עשר ציום ראשון וכבר קעד סעודה שלישיה צמננה בשבת בסעודה חשובה אפילו הכי חוזרין וסועדין אחר יציאת בית הכנסת צלילה דעורכין שולחן וסועדין ומרביין קמא בסעודה זו לשם פורים ולמחר ציום ארבעה עשר סועדין סעודה חשובה צריכי מעדינים: L

ד ואם התחיל בסעודתו ביום וכו'. כן כתב הרא"ש (שו"ת) כלל כ"ב (סי' ו) וכתב שאף בשבת בסעודה שלישיה אם היה אוכל ויאל שבת אינו מוכיר של שבת אבל צמננה מיימוניות בפרק ב' מהלכות מגילה (ה"ד אות ב) שיש הר"מ שר"ך לזכר על הנסים כדאשכחן רב עלי של שבת צמנאלי שבת ויכר יוסף כתב שכן כתוב בארחת חיים שיש מהר"י מקורב"ל וכן כתוב צמננאלי סימן נ"ו עיי"ש: ואיבא לתמוה דצמננאלי צמננאלי וכן פסק מהר"ל (שם) פסק כמהר"ם וצמננאלי רע"א (סי' ו) פסק מהר"ש וכו' (צמננאלי ש"ג) גבי על הנסים הציא שתי הסצרות ולא הכריע. ולענין הלכה אין אנו נוהגין בהרא"ש אלא כמהר"ם וכן פסק מהר"ל (צמננאלי לטור) וכן כתב צמננאלי ש"ג (סי' ג):

ה וצריך לשלוח מנות איש לרעהו וכו'. פסק קמא דמגילה לאדם אחד היינו מניי מהכל ומשקה לעשירים ולאצוינים די לכל אחד צמננה אחת שהיא נחשבת בעיניהם כדבר גדול עכ"ל ולעדני צמנע מנות וממנות אלו שהוא כדי שמהא השמחה כוללת שמחת עבודת יוצר הכל והם הממנות לאצוינים וגם כן כוללת שמחת האדם עם אוהביו ורעייו והם המנות וזהו שהתשועה צפורים היתה כוללת שתי תשועות האחת שנפרע לנו מכל לרינו ונקם נקמתנו שנית שהושיע לנו עד שלא נפקד מאתנו איש והם באמת שתי מתנות טובות ומרומזים יפה בשתי מתנות שנתן אשכנז האחד בית המן שבה נפרע לנו מצרינו והשני נתינת הטבעה שלא יפגע בנו שום אויב וכו' וכן כתוב (אסמ"ט ח ב) ציום הוא נתן המלך [וגו'] את בית המן וגו' וכתב (שם ג) ויכר המלך את טבעתו [וגו'] ויתנה למרדכי וגו' וע"כ לזכר אלו שתי מתנות חיקנו לנו חכמינו ז"ל בין בשמחת עבודת ה' ובין בשמחת האדם עם אוהביו ורעייו ליתן מידו ומתנו שתי מתנות לזכר שתי תשועות אלו על ידי מתנות שנתן אשכנז לא ילחו מנגד פנינו והנה לאשר לא יתל אציון מקרב הארץ (דברים טו יא) ורצה העובדה מצוה לחלק ולתת לכל אציון ממנה אחת כי כך כתבו הקדמונים והשכל גם כן יחייב אותו כי מי שיש לו מאה וזוה"כ ליתן לעניים שגדול שכרו כשיחלקם למאה עניים מאשר יתן כל מאה וזוה"כ לעני אחד או לשנים וגו' כי זה שנתן למאה החיה מאה נפשות אבל בשמחת האדם עם אוהביו ורעייו אולי לא

קלקול בסעודה עכ"ל: (ד) ובמנהגים שלנו (ר"א טירנא פורים עמ' קס) כתוב דיש לעשותה בבוקר כשחל פורים ביום ששי אבל בשאר ימות החול מתפללין מנחה ואחר כך אוכלין סעודת פורים וכן נוהגין וכתבו מנהגים (שם עמ' קט) דרוב הסעודה צריכה להיות ביום אבל בתרומת הדשן סימן ק"י כתב רוב העולם נוהגין לעשות עיקר סעודת פורים בערב ונמשיכים

חדושי הגהות תרצה [א] לא מלאמי כן צמננה ושאלתי את פי אלמו"ת הגאון המפורסם מוה"ר יעקב בבלין נ"י אשר כלל צמנע אלזורים עמקי ים הפלמוד צמריפות ובקריאות עד כל רז לא נעלם ממנו והשיבני כי לא מלא כן צמנע מקום וגם שאי אפשר לומר כלל צמננה להפלת של צמנע צמננאלי שבת להמשיך כל הפוסקים בסימן קפ"ח אשר ע"כ מאוד יפול לב אדם צמניה מתקיימת על ראיית הגהות מיימון מגמרא שלא נמצא עניננו לחלוק על הרא"ש וגם הרב בית יוסף (והרא"ש) [והרא"ש] בשלחן ערוך נמשכו אחריו ואפשר לדחות ולומר דלר"ך לומר רב עלי של שבת בערב שבת והוא צמננה דברכות (כו) וראייתו דכמו שרב עלי של שבת בחול בערב שבת הוא הדין דמותר להזכיר על הנסים צלילה שאתר פורים ודומה לזה מלאמי צמננאלי שבת וראייתו הדין לעיל סוף סימן קפ"ח קמנו משם (ז):

הגהות והערות

זני
אף
גלו
יכי
וס
שה
יכי
זא
אין
זלו
ים
גם
רב
ים
גד
צא
צין
יס
צין
צז
זת
צא
זות
ור
יס
יה
זה
יה
נה
יל
לך
"ר
צו
לה
יז
יס
זת
זב
זז
זז
זב
זא
זז
זז

ג. כרייתא צבצב מליעא
 דף ע"ט ג' ע"ב
 ג. שם ט"ו ירושלמי מגילה
 פ"א הלכה ט'
 ד. הגהות מיימוניות מגילה
 סוף פ"ג ג' ע"ב ר"מ
 [מרוטנטור דפוס לנד סיימן
 קפד] בשם רבי אפרים:
 ה. מרדכי בפרק קמח
 דמגילה [נמו השעט]:
 תרצה ה. שם בגמרא
 כמגילה דף ו' ע"ג:

נ"ו חזו ו). וכמו במאור [מגילה ה, ב] ללא ימן להס קודם פורים
 דלמנא חללו להו קודם פורים: ב ב"ר פורים. ובמדינתנו נותנין
 בשמירת קודם קריאת המגילה: ג מן עשרים וכו'. וזה לעת
 הר"ע ברטנורה [שקלים פ"א משנה ג ד"ה וקטנים] חבל התוספות יוס
 טוב [שם משנה ד ד"ה כל כהן שאינן]
 כתב שהפוסקים חולקים וסבירא
 להו [ע"ד דבן י"ג] ונשים
 פטורים. כהגהות מנהגים [הלכות
 פורים חזו מנ] " כתב דנשים וילדים
 חייבים, ולא ידעמי מנח ליה האי.
 ואיחא כמשנה [שם משנה ג] כל קטן
 שהחמיל חביו לשקול על ידו שזב
 אינו פוסק. [ע"ב במקום דנאיגי
 למח המעות לחזן אין איסור דנכר,
 דכל הנותן אדעתא דמנהג נותן
 (משאלת בנימין סימן נ"ד), חבל לא
 נפקי זזה ידי ממנו לאביונים חלה
 אס כן מתלקים מהס לעניים:
 ד אין משנים. כתב ז"י [עמוד
 הרע ד"ה כמות] בשם הגהות אשר"י
 [מגילה פ"א סוף. l. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

זשאר לזקה שאינו חייב רק פעם אחת בשנה כדי לקיים מצוות
 לזקה, כמו שכתוב ציורה דעה סימן רמ"ח [ע"פ ח] ורמ"ע [ע"פ ח]
 ט: (ב) אף לגוים נותנים. מפני דרכי שלום. ומבואר ב"י
 [עמוד הרע ד"ה ומ"ש] בשם הגהות מיימוניות [מגילה סוף פרק ט] ע"פ
 שלח הורגלו בכך, זה הנותן פרוקוה
 לעכו"ם גזול לעניים ומראה צעזעון
 כאלו מקיים ומתנות לאביונים:
 אומרים שיש ליתן קודם פורים מתנות מן המטבע הקצוב בחזו
 מקום ובחזו זמן זכר למחית השקל שהיו נותנין באלד ומתחר
 שלש פעמים כחיי פרוטה " כפרשה [שמות ל, יג-טו] יש ליתן
 שלשה " ויש ליתנו ב צליל פורים קודם שמתפללים מנחה " וכן נוהגים בכל מדינות אלו " יש ליתן
 יתנו שלשה חלאי ויגר שנקראו גם כן מחלית " וכן לכל מדינה ומדינה (ב) (ג) " ואין חייב ליתנו רק
 מי שהוא ג מבן עשרים ולמעלה " יש אומרים שנותנים מחלית השקל לזקה מלבד שלשה מחלית
 חלו " ואין נוהגין כן:
 ב ד [א] אין משנים מעות פורים לצדקה אחרת: הגה ה [א] וזוקא הגבאים " (ב) חבל
 העני יכול לעשות צו מה שירצה "ו:
 ג [א] אין מוקדקים במעות פורים אלא כל מי שפושט ידו ליפול נותנים לו
 ד [א] ובמקום שנהגו ליתן (ב) אף לגוים (ג) נותנים:
 ד [א] במקום שאין עניים יכול לעכב מעות פורים שלו לעצמו ונותנים במקום שירצה:

סימן תרצ"ה

היני סעודת פורים. וכו' ד' סעיפים:

7 הגה (א) (ב) (ג) (ד) (ה) (ו) (ז) (ח) (ט) (י) (יא) (יב) (יג) (יד) (טו) (טז) (יז) (יח) (יט) (כ) (כא) (כב) (כג) (כד) (כה) (כו) (כז) (כח) (כט) (ל)
 ציורה דעה סוף סימן רנ"ח [נהגה] ובחזו משפט סימן רי"ז סעיף ח': ה ודוקא הגבאים אב"ב כו'. צטור משמע שא"כ בני העיר
 אין יכולין לשנות, וכן משמע (ו) מלשון רמ"א כאן. חבל המרדכי [בבא בתרא רמז חל] כתב צדקא דבני העיר יכולין לשנות, וא"כ דינה
 כשאר לזקה כמו שכתוב ציורה דעה סימן רנ"ו סעיף ד': ו ובמקום שנהגו. חבל לכתחלה אין לנהוג ליתן לעכו"ם:
 תרצה ד א ובסעודה אחת. לאפוקי ממנן לחמיר דמייזי לחלול גם צלילה דומיא דמגילה. וצ"ח [עמוד הרע ד"ה ראשון] כתב דמנל
 ערך לחם למהריק"ש

ביאור הגר"א

הלכתא כוחתיה, אלא כרבן שמעון בן גמליאל דמיקל, דרבי מאיר אול
 לשיטתו, כמו שכתוב שם [ע"א]. וקיימא לן כמתינין שסתם שם באחרונה אם
 החליקה פטור כו', וכל שכן להני אמוראי דלא מוקמי כלל למתינין כרבי
 מאיר. ועוד, דבמתינין לצבוע לו ארום קיימא לן כרבי יהודה, כמו שכתוב
 שם [בפ"ק] [בבבא קמא] שם [ק.א] [א] ובפרק קמא דעבודה זרה נ, ב. וגירסא
 שלנו [בבבא מציעא] צ"ע, שמתחיל בדברי רבי אליעזר ומסיים בדברי רבי יעקב
 שאמר משום רבי מאיר. וגירסת הרי"ף נכונה, וזהו שכתב דרבי מאיר אול
 לשיטתו. וזה לשון ירושלמי פרק קמא דמגילה [ריש הלכה ד, א] אין משנין
 במעות פורים, הא שאר כל המעות משנין, אלא כל המעות עד שלא יתנו
 לגבויין אתה רשאי לשנות כו'. ועיין יו"ד סימן רנ"ט סעיף א: [א] ויש
 ג אין סודקדים כו'. ג"כ בגירסת הרי"ף [בבא מציעא שם], וכן הוא בירושלמי
 שם: [א] ובמקום שנהגו. גיטין ס"א א'. ועיין ט"ז [סיק ב] ומו"א [סיק ו]
 [א] [ע"פ ד] בפקום. עיין בחולין ק"ל ד ב:
 תרצה [א] ומה ריש הסימן פצוה. שם [מגילה ז' ב] כי נפיקא כו':
 [ב] ובסעודה כו', שם, ולא הוא אפשר כו':

מהצית השקל

דלא יתן אדם קודם פורים. ומנהג העולם ליתן קודם פורים. אף דמתנות
 לאביונים מצותו דוקא ביום פורים, צריך לומר דכ"פ נותן שתי מתנות
 לאביונים גם ביום פורים, וגם יש הרבה עניים החוזרים על הפחתים כפורים:
 (סיק ג) מן עשרים כו'. וזה צדעת הרי"ע כו'. במסכת שקלים פרק א' משנה
 ג'. וכתב החוספות יוס טוב שטעם הרי"ע דהרי קאי כתיבי בפרשת כי
 תשא, בחד כתיב [שמות ל, יג] זה יתנו כל העובר על הפקודים מחצית השקל,
 וכתוב השני כתיב [שם פסוק יז] כל העובר על הפקודים: מכן עשרים שנה
 ומעלה יתן תרומת ה'. ודרשו חז"ל [ירושלמי שקלים פ"א הלכה א] שהיו ב' מיני
 מחצית ליה השקל, א' שנעשו מן האדנים למשכן, וא' שלקחו מן קרבנות
 צבור כל השנה. וזו שהיה לקרבנות, נוהג גם לדורות. וסבירא ליה להרי"ע
 דקרא ב' דכתיב מכן עשרים שנה קאי על מחצית השקל לקרבנות, ולכן
 בעיני דוקא בן עשרים. אבל הרמב"ם [פירוש המשניות, שקלים פ"א משנה ג'
 פ"א משנה א] באחד קמא דכתיב סימ כל העובר על הפקודים וגו' קאי
 לקרבנות, וא"כ כיון שהוא בן י"ג שנה שהוא נקרא גדול חייב במחצית
 השקל לקרבנות. וא"כ כיון דמחצית השקל שאנו נותנים כפורים הוא זכר
 לאותן מחצית השקל שנתנו לצורך הקרבנות וקבעו כפורים, דתנן [שקלים
 פ"א משנה א] באחד קמא דכתיב על השקלים, שביבא כל אחד מחצית
 השקל שלו, ולכן תליא מנהגינו במחלוקת הרי"ע והרמב"ם הג"ל ואיתא
 במשנה כ"א קמא כו'. במשנה הג"ל. וכתב הרמב"ם [שם] דוקא אביו חייב,
 ע"כ ע"כ דבר. והינינו כמנהגינו: ומה שכתב הרמב"ם [שם] שחייב ליתן ולא

האב, ע"ש: בפקום כו'. אב"ב צ"א נפקי כו'. אפילו החזן עני, מכל מקום כיון
 דהוא בכלל שכירת החזן, הוה ליה פורע חובו במתנות לאביונים: (סיק ד)
 אין כו'. ועיין ביורה דעה כו' ובחזו משפט כו'. שהביא ב' דעות אי צדקה
 יש לה דין הקדש וחייב לקיים מחשבתו אפילו לא הוציא בשפתיו. והכרתי
 שם ויש להחמיר: (סיק ה) ודוקא כו'. וכן משמע מלשון רמ"א כאן. דתיבות
 אבל העני יכול לעשות בה-מה. שנהגה. שנהפס. בשופר באותיות מנוכחות
 כאלו הוא לשון המחבר הרב ב"י, הוא טעות, וצ"ל באותיות קטנות כ'
 הם דברי רמ"א, וכן הוא בדפוסים הישנים. ואם כן משמע כיון דרמ"א
 היתיר אתי לאשמעינן, דהמחבר סתם אין משנים כו'. ועל זה הגיה
 דלפעמים שרי לשנות, והיינו העני. ולא אשמעינן רבוחא אפילו בני העיר
 רשאים לשנות, אלא על כרחך דבני עיר אין רשאים לשנות. והא דכתב
 ברישא ודוקא הגבאים, ולא כתב ודוקא בני העיר, לא דקנין ברישא כיון
 דאין כוונתו בהגהתו זאת כי אם לאשמעינן היתירא כו'. דינה כשאר
 צדקה. ואם רשאים לשנותה לדבר הרשות, ואם יש חילוק בזה בין גבאי
 לבני העיר, עיין ש"ך [יריד] סימן רנ"ו ס"ק ח':
 תרצה (סיק א) ובסעודה כו'. ב"י ומה ריש הסימן פצוה. שם [מגילה ז' ב] כי נפיקא כו':
 [ב] ובסעודה כו', שם, ולא הוא אפשר כו':
 תרצה (סיק ב) והיינו דכמא דמגילה, לכליל שבת ונומא. ואית'
 ה"ה ראה דגם כליל י"י. יש קצת מצוה, מדאמרין במגילה דף ו' ע"ג
 רב אישי הוי חייב קמיה דרב כהנא כפורים. ונה ולא אתר רבנו. אמר ט'
 ומה שכתב הרמב"ם [שם] שחייב ליתן ולא

מבואר פנימיות

קצת ומתנות
 קאי משמע ל'
 במשלוש מנה
 החבל היו בכל
 מאכל או מעו
 ליל רלכתחלה
 פטורים, מאכ
 האתן העני דש
 מציעא ע"ה ע"י
 ובפסק המחבר
 הבית צריך ליו
 פסק הטוב
 פטורים (עיין)
 בעל הבית הו
 ארעתייה דהכי
 ובכ"ה י"ל ד'
 יש ליתן דבר י
 המזת סעיף א'
 המא סעיף י'
 שתי מתנות ל
 לאכיון אם מה
 מאכל ומשקה
 לשון הכנה, מ
 מחצית השקל
 ע"ה מ"א נ"י
 שלשה חצאים
 כתב חצי גדול
 גרו מחצית ה
 וצ"ע, כי נשת
 ב"י אן
 (לחומיה מצוה
 לקוין
 תרצה א וב
 שכת'
 שכתב כה"מ
 (ב) ואין, דהיי
 ותינין ליתן מע
 המעבורות גם
 ל קטן שהחמיל
 המעות מחלית ה
 משאלת צמימן כי
 מתלקים מהס לו
 מתנות לאביונים
 מעל מעשר, מה
 (ולא להנין נהגה)
 בשם הגהות
 (ג) נותנין
 תשובה, ודאי דל
 אבל באותן מקו
 מצות פורים, וא
 מכתב פורים מעו
 יבד-אותן המקוב
 וקל במחצית ה
 ראי ה' אשר רבו
 [סיק ג]
 תרצה (א)
 מהרי"י
 ודוקא כגורג' לא
 שאין צריך חילוק
 לשון הכנה ח"א
 ע"ש וכעת לא מ
 וכתב

הלכות מגילה סימן תרצד תרצה

קיצור הלכות

מהנה התרה לע"ד, עיין סמ"ק מצוה קמ"ו הגה. **פ"ב.** אין משנים — ע' שו"ת מ"ב נ"ד. ברצון בני העיר אפילו גבו לעניי העיר רשאי ליתנו לחון, וכ"כ ב"י ממרדכי פ"ק דב"ב.

במ"מ סי' תתרי"ו שאם שכרו לש"ץ על כן, לא יצאו בו חובת מתנות לאביונים.

בב"י בשם הג"א אפילו רק השב על מעות שיהיה לעניים אסור לשנותו.

הגה. ודווקא הגבאים — ואפילו יש מעות הרבה מכדי סיפוק, משא"כ קנו הגבאים מאכל ומשתה וכו', ערמ"י. עב"י בשם הג"א.

אבל העני יכול — מישב דעת הטור מסוגיית הש"ס, וא"א לומר כר"י דגר' בברייתא משום ר"ע, ובתשובה הארכתי מאד מאד [חז"י סי' רל"ב].

מ"ש בס"ת תתס"ט גשלה לאדם דורון לאכלו בשבת אסור לאכלו בחול וכו', וגם זה וכל ככה"ג מבואר בתשובה הנ"ל.

פ"ג. אף לגוים נותני' — וה"ה בענין חשש איבה ומפני דרכי שלום דבל"ה אסור. וטוב יותר לזרוק להם. הג"מ מתלמידי רש"י ור"א.

ידי מצוה שלוח מנות לכ"ע לא יצא בגוים, דק"ל רעהו דווקא, ע' ב"ק פ"ד דל"ז ע"ב. ומ"ש איש מאת רעהו, שאני לפני מתן תורה.

ידקדק לשלוח לעניים מרודים ומופלגים הנקראים אביונים, וע' פ"ט דבבא מציעא דף קי"א ע"ב.

ידקדק לשלוח לירדו מנכסיהם כארז"ל אביון שתאב לכל, פרק ערבי פסחים דף קי"ד, כ"ש במלה שבכתבי קודש.

בשלוח מנות מצוה בשלוחו יותר בו ואפילו במתנות דפרסומא גיסא עדיף.

ג"ל דמותר לשלוח מנות ע"י קטן, אע"פ דלאו בני שליחות הוא, היינו בדיני זכיה וממון, משא"כ אפילו ע"י קוף נתקיימה המצוה.

המודר הנאה מחבירו אסור לקבל ממנו ש"מ [שלוח מנות], ע"ל סי' תקפ"ט ותרפ"ט.

סימן תרצה

פ"א. הגה. גם כלילה ישמח — ויפה כתב הראב"ה דגם כלילה הראשונה וכו', ואין השגת הר"מ שזכר במרדכי עליו מגמ' כלום.

ג"ל רמז מאת יום לרבות הלילה דג"כ דרשו רז"ל את יום ט"ו, ועמ"ש סי' תר"ע ס"ג, ור"ס תרפ"ו.

פ"ב. חייב איניש לבסומי — ע' במהרי"ל ובשו"ת שלו נ"ו, וביד יוסף תצוה דרוש ג', וביוסף לקח דע"ט ע"ב, ובמחיר יין, וזכרון משה.

הגה. י"א דאין להשתכר — ע' א"ח, רמ"י, ועוללות אפרים, ובאבן בוהן דיי"ט ע"א על הוללות וסכלות שלנו.

ואין להתענות כפורים — בב"י כתב בשם רב האי מי שנשבע להתענות כפורים יתענה ויאכל סעודת פורים כלילה, וצ"ע מאד, עמ"ש סי' תק"ע.

מלבד ת"ח — שו"ת מהרי"ל דשוה לעיוה"ך, והכי משמע בגמ', וכ"פ רש"ל.

סעודת פורים לאחר המנחה — מ"ש בשל"ה דרס"א ע"א להתרעם על מנהג הקהילות, ושגם דבריו שכתב צ"ע במנהג שכתב, והנכון שיתפלל מנחה לפני הסעודה ותו לא.

צ"ע אחר דק"ל דאפילו שתוי אל יתפלל כ"ש שיכור איך גנהיג לקיים מחויב איניש לבסומי כפורים וכו', וע"כ לפני שיתפלל ערבית, ודוק.

ודלא כמו שנוהגין — בת"ה סי' ק"י לימד עליהם זכות יע"ש.

וכשחל ביום ו' וכו' — ולא ק"ל לכתחילה פורס מפה ומקדש, מהרי"ל נ"ו.

הרשות בידו — ולולי המנהג ה"א דמצוה להשכים כמו בכל מצוה דזרזיון מקדימין, וכן יעשה עכ"פ בש"מ [בשלוח מנות] ומתנות להקדים, מאכל זרעונים — בליל פורים אחר התענית, א"ח. ויש לאכול אורז שהוא מאכל חשוב וממאכלי סעודות, והרי רבא מהדר אסילקא וארוזא וכו' פרק ע"פ דף קי"ד.

י"א דאם הויק — עה"מ ס"ס שע"ח בהגה.

פ"ג. אומר על הנסים — ואם שכחו ע' מ"ש ר"ס תרפ"ב.

הגה. כסברא ראשונה — מהרש"ל וכו', וע"ל ס"ס קפ"ח. ומיהא י"ל דכל זה לא מיירי רק בשלא התפלל ערבית, וכ"כ הג' מנהגים, לאפוקי ממ"ש בספר קשל"ה דף ע"ז ע"ג דימי משתה ושמתה לא מהני לזה, ע"ל תרצ"ג ס"ב הגה. וא"א הגז"ל לא התפלל עד אחר הסעודה ובה"מ.

ס"ד. חייב לשלוח וכו' או של מיני אוכלין — במהרי"ל דווקא מבושלין, ומ"מ מצינו חוה במילואים ושלמים שנקרא מנה.

מצוה מן המובחר לשלוח בשר ודגים מבושלים, וכן נהג א"א וחמי הגז"ל בשכן אחד שאצלם.

בקשל"ה דע"ז ע"ג דיתהי השלוח מנות שוה פרוטה, ולא ידעתי מנא ליה, דטפי ניחא לומר כך על מתנות לאביונים.

פשוט דבנתינת מיני מאכל ומשקים לעניים יוצא ג"כ במתנות לאביונים, ופשוט הוא. ומ"מ צ"ע

לחן זכרון אונת ת"י
הקור ת"י

מכתב הנהגת חכמי אגונת - ירושלים

ד. מקנת הגמלא מגילה דף י"ד [ע"פ]:
 ה. טור ג"כ השנה שאלה [ומספיק שם ה' א ד"ה פסק] וכן כתב בלחומ חיים הלכות מגילה סימן ג':
 ו. משנה שם דף ל' [ע"פ]:
 י. מסופות שם כ"ג, ד"ה חין; ר"ש שם פ"ג סימן ב'; ר"ן שם י"א, ה' ד"ה ממניין;
 ז. בית יוסף ד"ה ומניין [ע"פ] שכן נהגו:
 * טור:
 תרצד ה. מהל דמני כ"י יוסף מגילה דף ו' [ע"פ]:

א אב"ע לא בחמשה עשר. מיהו אם אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב סוף סימן ק"ח, דלא כב"ח [עמוד חרע ד"ה כתב בספר]:
 ב אין קורין בו ה"פ. דבשלמא זיליאת מלכרי אמרינן [מהיליס ק"ה, אן הללו עבדי ה', ולא עבדי פרעה, אכל הכל אחמי עבדי אחשוורוש אן]. שחרית משכימין לציט הכנסת ואין לתלות התפילין עד אחר קריאת המגילה [מטה משה סימן תתקנא וסימן תתרכ מנהגים]:
 ג מדין התינוק קודם. דכתיב [אסתר ה. טו] [ועשון, זו מגילה מגילה טו, ב]:

א אב"ע לא בחמשה עשר. מיהו אם אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב סוף סימן ק"ח, דלא כב"ח [עמוד חרע ד"ה כתב בספר]:
 ב אין קורין בו ה"פ. דבשלמא זיליאת מלכרי אמרינן [מהיליס ק"ה, אן הללו עבדי ה', ולא עבדי פרעה, אכל הכל אחמי עבדי אחשוורוש אן]. שחרית משכימין לציט הכנסת ואין לתלות התפילין עד אחר קריאת המגילה [מטה משה סימן תתקנא וסימן תתרכ מנהגים]:
 ג מדין התינוק קודם. דכתיב [אסתר ה. טו] [ועשון, זו מגילה מגילה טו, ב]:

א אב"ע לא בחמשה עשר. מיהו אם אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב סוף סימן ק"ח, דלא כב"ח [עמוד חרע ד"ה כתב בספר]:
 ב אין קורין בו ה"פ. דבשלמא זיליאת מלכרי אמרינן [מהיליס ק"ה, אן הללו עבדי ה', ולא עבדי פרעה, אכל הכל אחמי עבדי אחשוורוש אן]. שחרית משכימין לציט הכנסת ואין לתלות התפילין עד אחר קריאת המגילה [מטה משה סימן תתקנא וסימן תתרכ מנהגים]:
 ג מדין התינוק קודם. דכתיב [אסתר ה. טו] [ועשון, זו מגילה מגילה טו, ב]:

א אב"ע לא בחמשה עשר. מיהו אם אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב סוף סימן ק"ח, דלא כב"ח [עמוד חרע ד"ה כתב בספר]:
 ב אין קורין בו ה"פ. דבשלמא זיליאת מלכרי אמרינן [מהיליס ק"ה, אן הללו עבדי ה', ולא עבדי פרעה, אכל הכל אחמי עבדי אחשוורוש אן]. שחרית משכימין לציט הכנסת ואין לתלות התפילין עד אחר קריאת המגילה [מטה משה סימן תתקנא וסימן תתרכ מנהגים]:
 ג מדין התינוק קודם. דכתיב [אסתר ה. טו] [ועשון, זו מגילה מגילה טו, ב]:

תרצד א שתי מתנות. משלו ולא משל מעות מעשר (ש"ה רש מקנת מגילה ד"ה כל דבר). ואם צא להסוף מוסף משל מעשר (מהרי"ל בתשובה סימן

סימן תרצד

דין מעות פורים לעניים. וכו' ד' עיפיים:

א (א) חייב כל אדם ליתן לפחות א' שתי מתנות * לשני עניים: הגה (ב) יש

על הניסים צדקה ולא זכר שם * שאלם לא אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב בהלכות תנוכה סימן תרפ"ג [עמוד תלוי], אלל ודאי כדפירשתי [וכן נראה לי להלכה כמו שכתב רש"ל בשם הגדול מה"ר יעקב פאלק ו"ל דצברכת המזון של הסעודה רצין לחזור בשביל על הניסים צפורים, אלל דנראה לי דלאו דוקא כסעודה שעושין אחר מנחה, אלל כסעודה הראשונה שאוכל צפורים, דהא עיקר הטעם דש חיוצ סעודה צאמו יום דכתיב ימי משחה ושמחה ולא כגי דלא אכל, ואל"כ סעודה הראשונה שאוכל צו ציוס צו קיים סעודת פורים צוה, ואין לנו לתלות הדין צמה שאנו קורין לסעודה שאחר המנחה סעודת פורים, שהיא למוספת שמחה, ולא שייך צוה לא כגי דלא אכל, כן נראה לי להלכה למעשה: L (ג) אב"ע לא בחמשה עשר. מיהו אם אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב סוף סימן ק"ח, דלא כב"ח [עמוד חרע ד"ה כתב בספר]:
 ב אין קורין בו ה"פ. דבשלמא זיליאת מלכרי אמרינן [מהיליס ק"ה, אן הללו עבדי ה', ולא עבדי פרעה, אכל הכל אחמי עבדי אחשוורוש אן]. שחרית משכימין לציט הכנסת ואין לתלות התפילין עד אחר קריאת המגילה [מטה משה סימן תתקנא וסימן תתרכ מנהגים]:
 ג מדין התינוק קודם. דכתיב [אסתר ה. טו] [ועשון, זו מגילה מגילה טו, ב]:

ציונים דרמ"א

- (א) הגהות מיימוניות [דפוס קושטא, מפילה פרק ב' [הלכה ג, בשם מהר"ם מרוטנבורג]:
 (ב) מנהגים [ג"ה טיול שם עמוד ק"ו וכו' [שם] בשם תוספות [מגילה ד, ה' ד"ה פסק]:
 (ג) דברי עצמו ו':
 (ד) מהרי"ל [הלכות פורים עמוד סוף] ומנהגים [ג"ה טיול שם עמוד ק"ו]:
 תרצד (ה) מרדכי ריש פרק קמא [דיומא] [דמגילה] [יטו משע]:

על הניסים צדקה ולא זכר שם * שאלם לא אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב בהלכות תנוכה סימן תרפ"ג [עמוד תלוי], אלל ודאי כדפירשתי [וכן נראה לי להלכה כמו שכתב רש"ל בשם הגדול מה"ר יעקב פאלק ו"ל דצברכת המזון של הסעודה רצין לחזור בשביל על הניסים צפורים, אלל דנראה לי דלאו דוקא כסעודה שעושין אחר מנחה, אלל כסעודה הראשונה שאוכל צפורים, דהא עיקר הטעם דש חיוצ סעודה צאמו יום דכתיב ימי משחה ושמחה ולא כגי דלא אכל, ואל"כ סעודה הראשונה שאוכל צו ציוס צו קיים סעודת פורים צוה, ואין לנו לתלות הדין צמה שאנו קורין לסעודה שאחר המנחה סעודת פורים, שהיא למוספת שמחה, ולא שייך צוה לא כגי דלא אכל, כן נראה לי להלכה למעשה: L (ג) אב"ע לא בחמשה עשר. מיהו אם אמרו אין מחזירין אותו, כמו שכתוב סוף סימן ק"ח, דלא כב"ח [עמוד חרע ד"ה כתב בספר]:
 ב אין קורין בו ה"פ. דבשלמא זיליאת מלכרי אמרינן [מהיליס ק"ה, אן הללו עבדי ה', ולא עבדי פרעה, אכל הכל אחמי עבדי אחשוורוש אן]. שחרית משכימין לציט הכנסת ואין לתלות התפילין עד אחר קריאת המגילה [מטה משה סימן תתקנא וסימן תתרכ מנהגים]:
 ג מדין התינוק קודם. דכתיב [אסתר ה. טו] [ועשון, זו מגילה מגילה טו, ב]:

תרצד (א) חייב כל אדם

כתב מו"ח ו"ל [ב"ח עמוד מרע] אפילו עני הממפרנס מהלדקה, כמו גד' נוסות של פסק, מה שאין כן

ערך פהם למהריק"ש

סוף סימן ג' [ואין גופלים על פניהם]. ואין אומרים [עמוד חרע ד"ה כתב בספר]:
 ד"ה ע"ה [ד"ה פסק] וכן כתב הר"ר דוד אלוזריס [עמוד חרע]. וכתלרס נהגו לומר מהלה לדוד קודם קריאת המגילה, ואולי נהגין כן כדי לומר מיד אחר קריאת המגילה ומהלה קדוש כמו צללה:

ביאור הגר"א

כ"ו, כמו שכתוב שם ט"ז ב' וששון [אסתר ה. טו] זה מילה כ"ו, וצ"ע דאך עבדה דרבים מאחרין [שם ג] א וזמנה בבקר, כל שכן מילה דאינה אלא משום זיוון כ"ו, וכן כתב פרי חוש [אות ד]:
 תרצד [א] [סוף א הגה] יש אומרים שיש כ"ו במאמר. ירושלמי פרק קמא דשקלים סוף הלכה א' שלש חרות נאמרו בפרשה כ"ו, ועיין שם פרק ב' הלכה ב'. והעמדתו עלינו כ"ו, מכאן שאדם חייב לשלש שקל כ"ו, עיין פרק קמא דברכות [ו, ב], ועיין תוספות דמגילה כ"א א' ד"ה הקרא:

[ו] ובכ"ה ארבעה עשר. עיין רש"י בשבת כ"ד א' ד"ה ערבית, ועיין ר"ף שם [יא, א] כגון תעניות ומעמדות חנוכה ופורים כ"ו: [י] [סוף ג] ואין גופלים כ"ו [גה] ואין אומרים כ"ו. דאסור בהספד ותענית, שם [מגילה] ה' ב': [ח] [סוף ג] [ו] ואף על פי שאין, ירושלמי [מגילה] פרק ד' הלכה ב', והביאו הר"ף [שם יב, ב]. הרי פרשת עמלק, אמר ליה שניא היא שהיא סדרור של יום, וכמו שכתוב בהפטרה בגמרא [מגילה] כ"ג ב', תוספות [שם כ"א, ב] ד"ה אין פוחתין ורא"ש [שם פ"ג סימן ב]: [ט] [גה] ואין המנהג. כנזכר לעיל [סיק ח]: [ז] כשיש מ"ה

[י] ובכ"ה ארבעה עשר. עיין רש"י בשבת כ"ד א' ד"ה ערבית, ועיין ר"ף שם [יא, א] כגון תעניות ומעמדות חנוכה ופורים כ"ו: [י] [סוף ג] ואין גופלים כ"ו [גה] ואין אומרים כ"ו. דאסור בהספד ותענית, שם [מגילה] ה' ב': [ח] [סוף ג] [ו] ואף על פי שאין, ירושלמי [מגילה] פרק ד' הלכה ב', והביאו הר"ף [שם יב, ב]. הרי פרשת עמלק, אמר ליה שניא היא שהיא סדרור של יום, וכמו שכתוב בהפטרה בגמרא [מגילה] כ"ג ב', תוספות [שם כ"א, ב] ד"ה אין פוחתין ורא"ש [שם פ"ג סימן ב]: [ט] [גה] ואין המנהג. כנזכר לעיל [סיק ח]: [ז] כשיש מ"ה

[י] ובכ"ה ארבעה עשר. עיין רש"י בשבת כ"ד א' ד"ה ערבית, ועיין ר"ף שם [יא, א] כגון תעניות ומעמדות חנוכה ופורים כ"ו: [י] [סוף ג] ואין גופלים כ"ו [גה] ואין אומרים כ"ו. דאסור בהספד ותענית, שם [מגילה] ה' ב': [ח] [סוף ג] [ו] ואף על פי שאין, ירושלמי [מגילה] פרק ד' הלכה ב', והביאו הר"ף [שם יב, ב]. הרי פרשת עמלק, אמר ליה שניא היא שהיא סדרור של יום, וכמו שכתוב בהפטרה בגמרא [מגילה] כ"ג ב', תוספות [שם כ"א, ב] ד"ה אין פוחתין ורא"ש [שם פ"ג סימן ב]: [ט] [גה] ואין המנהג. כנזכר לעיל [סיק ח]: [ז] כשיש מ"ה

[י] ובכ"ה ארבעה עשר. עיין רש"י בשבת כ"ד א' ד"ה ערבית, ועיין ר"ף שם [יא, א] כגון תעניות ומעמדות חנוכה ופורים כ"ו: [י] [סוף ג] ואין גופלים כ"ו [גה] ואין אומרים כ"ו. דאסור בהספד ותענית, שם [מגילה] ה' ב': [ח] [סוף ג] [ו] ואף על פי שאין, ירושלמי [מגילה] פרק ד' הלכה ב', והביאו הר"ף [שם יב, ב]. הרי פרשת עמלק, אמר ליה שניא היא שהיא סדרור של יום, וכמו שכתוב בהפטרה בגמרא [מגילה] כ"ג ב', תוספות [שם כ"א, ב] ד"ה אין פוחתין ורא"ש [שם פ"ג סימן ב]: [ט] [גה] ואין המנהג. כנזכר לעיל [סיק ח]: [ז] כשיש מ"ה

פגוש שרד

(ה) יש וכל שכן דקשה על הג"ה. קלם קשה מה שעשה דבר זה לכל שכן, ונלמח הקושטא שזה לטי הגיטקאמח כמובן: (ו) שם שכתב בסיומן תרצ"ה שאומרים על הנמים בברכת המזון, כלל: (ז) יב שאם לא אמרו

אוצר מפרשים

אין מחזירי אתו וכו'. ובסיומן זה גבי מפלה כתב שאין מחזירין אכל ההלכות מטה להק צפירוש דלמן מחזירין לא בתפלה ולא צברכת המזון: (ח) מביא ב"ה דששון זו מ"ה וכו', עיין דרדכי משה [אות ב]:

מחצית השקל

[מהיליס ק"ט, קסב] שש אנכי וגו', ויקר אלו תפילין כ"ו, לכן יש להיות תפילין בשעת קריאה: (פ"ג א) מלין כ"ו. דכתיב וששון כ"ו, ר"ל, כיון דסמך הכתוב במגילה תורה ומילה, דהיתה אורה דרשינן זו תורה וזו מילה וזו מילה יש לנו גם כן להסמיכם במעשה, ולכן מיד אחר קריאת התורה קודם קריאת המילה יש למול. אך לפי טעם זה, אם הם בכפר שאין להם ספר תורה אפשר למול אחר המילה. אבל מהרי"ל [הלכות פורים עמוד סוף] איתא עוד טעם, כיון דכתיב ליהודים זיתת אורה וגו', ולכן מלין תחלה שיהיה גם התינוק בכלל יהודים, ע"ש, ואם כן אין חילוק בין יש להם ספר תורה או לא:

תרצד (א) חייב כל אדם

כתב מו"ח ו"ל [ב"ח עמוד מרע] אפילו עני הממפרנס מהלדקה, כמו גד' נוסות של פסק, מה שאין כן

הזכרת המזון א
 וזמנה בראש ד
 אפשה בלא אכיל
 ההזכרת חנוכה
 וגם כ"ד. על כ
 הפוסק קרא ק"א. ח
 יין מחזירין, וא
 ומה"ס, ר"ן שבו
 אכל פורים כתב
 ממה שכתב וז"ל
 הזכיר חנו
 הזכיר דברי היו
 התפלה קאי לא
 למה מה שכתב
 ופורים ואף פור
 הזכיר מוכיר חנו
 פורים בברכת ד
 נפל טעות בדפנו
 התמא בראש ח
 שפור מה שכתב
 [מסקנת הש"י ו
 בברכת המזון, א
 יין מחזירין אה
 ק"פ] [עמוד רמב
 תב"ה] [הש"י] בפיו
 שמע מינה בטע
 יש פלוגתא חדי
 יפואר עור: (ו)
 על הניסים בתפל
 לאסף [תהלים פג
 ונ
 תרצד (א) ח
 (ג) דא בחמשה
 [ל' וט"ו] [מ"ק ג]
 [למון התפילין עד
 מנהגים, מ"א ס"ג
 [ל' וט"ו] ד"ה פס
 (ד)
 תרצד (א) ע
 ואלם נח
 כ' סימן ל"ט דנו
 חלי לכו קודם פ
 התמפרנס מהלדק
 ל"ט רק פעם אל
 במחזיק ברכה [אה
 [מ"ק ברכה] טעמ
 עיקר התקנה, אבל
 כ"כ כשאין לו מ
 בכל מקום הרוצה
 עיקר תקנתה לה
 דעני לחזור בזמן
 למלך, אין על פי
 תרצד (א) שר
 דבריו ו
 כתב במטה יהודה
 אוכל, ואם נתן או
 צ"ד להחשיב, עו
 ואשר שלמב ממ
 כ"ד מנחה, זכך כח
 וזמח הדין כאן, א
 לעשה כ"ד קטן.
 מות ב' מצות, א'
 ג' וזמנה כ"ו, וס
 ורא דממנה היו
 שנתן ענייה וכו'

מבצורת פריצאן

סעודת פורים וכו'.
 ואדמו"ר החסיד עשה
 בסעודתו מיד אחר התפלה,¹
 [ואחר כך] ישב על שולחנו
 כל היום² ואכל ושחה
 הרבה למאד לקיים חיוב עד
 דלא ידע³, ולעת ערב בירך

רמז
אין אומרים כלל פיוט של פורים.

רמח
סעודת פורים עיקרה ביום, על כן הנכון לכוין לצאת
בסעודת שחרית. והוא ז"ל עשה סעודתו במשתה
 ברכת המזון ופג יינו⁴ והתפלל תפלת ערבית. [ולמד כמנהגו].

[תוספת מעשה רב, ע]

מקורות וביאורים

מכלל חשש שיפסידו המצוה. ולא סגי בכוננה בלבד, אלא צריך לאכול בשר ולשתות יין בשחרית כדין סעודת פורים כמ"ש הרמב"ם בהל' מגילה פ"ב הט"ו שצריך לאכול בשר ולשתות יין בסעודת פורים.

יג. צ"ב אם כוננתו מיד אחר תפלת שחרית, וא"כ לא נזכר כאן מתי התפלל מנחה, ומסתבר דהיינו אחר תפילת מנחה, וכמו שכתב הרמ"א בסי' תרצה ס"ב שנוהגים לעשות הסעודה לאחר מנחה ומתפללין מנחה בעוד היום גדול, ע"ש, ורבינו בכיאוורו [שם סק"ח] ביאר את המנהג לאכול אחר המנחה עפ"י משי"כ התה"ד שאין עושין הסעודה בשחרית משום שטרודין במצוות היום עד שמגיע מנחה, כמו שהביא דבריו המג"א שם בסק"ה, וכיון דנמשכין במצוות עד המנחה, ואסורין להתחיל לאכול קודם מנחה, ע"כ עושים הסעודה אחר מנחה, ע"ש. ועיי' במילואים.

יד. ענין האריכות בסעודה, מבואר עפ"י מה שכתב הרמ"א בריש סי' תרצה "מצוה להרבות בסעודת פורים", ורבינו בכיאוורו [שם סק"א] הביא מקור לזה ממגילה דף ז, דאיתא שם, אמר אביי כי נפיקא מבי מר הוי שבענא, כי מטאי להם קריבו לי שתין צעי דשתין מיני קדירה וכו', ומבואר דיש דין רבוי אכילה בסעודת פורים, וזה יותר משאר יו"ט, וע"כ האריך בשולחנו כל היום. ולפ"ז י"ל דמש"כ בסמוך ואכל ושחה הרבה עד למאד, אין הכוונה דוקא על שתייה משום חיוב עד דלא ידע, אלא גם על אכילה משום החיוב להרבות בסעודת פורים.

טו. מבואר כאן דרבינו היה מקיים הדין דחייב אדם לבסומו עד דלא ידע, ע"י ששתה הרבה עד למאד, ועיין בשדי חמד ח"ג [מערכת חיי"ת כלל צג] שהביא שמועה בשם הגר"א ז"ל שהיה משתכר בפורים כפשוטו עד לסכנה כי מחייב איניש לבסומו בפוריא, ו"חייב" כמו מתחייב בנפשו, [ועיי' מש"כ בני רבינו בהקדמתם לביאור השו"ע בענין קיום מאחז"ל "כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה"], וצ"ע אם יש לסמוך על שמועה זו.

טז. משמע דרק לתפילה הקפיד שיפוג יינו אבל לא לברכהמ"ז, וכמש"כ השו"ע סי' קפה ס"ד, דאפילו נשתכר כ"כ עד שאינו יכול לדבר כראוי יכול לברך ברכהמ"ז, ורבינו בכיאוורו שם הביא מקור לזה מהירושלמי, ע"ש, אבל בתפילה אסור שתוי יין עד שיפוג יינו כמבואר באר"ח סי' טז.

יא. עיי' בשו"ת משיב דבר להנצי"ב ח"א סימן יג שכתב וז"ל: במנהגי הפיוטים יש ג' מנהגים שונים בכלל קהלוח ישראל יצ"ו. יש נהגו לומר גם יוצרות גם קרובץ במקומם, ויש שנהגו שלא לומר יוצרות שלפני ש"ע רק קרובץ שכתוך התפלה. ומכ"מ בר"ה ויכ"פ אומרים הכל, והגר"א הנהיג שלא לומר אף קרובץ שכתוך התפלה זולת בר"ה וי"כ אומרים גם יוצרות וכן טל וגשם וכן המנהג בישיבה דפ"ק וולאזין, וגם בפורים אומרים הקרובץ, וע"ש שביאר טעם המנהג, דכיון שמוסיפים בתפלה על הניסים, משום פרסומי ניסא הי"ג יש להתיר לומר הפיוט, [והובאו דבריו במילואים לסי' רה], ומשמעות דבריו שם שנהגו כן עפ"י מנהג הגר"א, אמנם כמעש"ר מבואר שלא היו אומרים הפיוט בפורים.

יב. כתב הרמ"א [סי' תרצה ס"ב], ונוהגים לעשות סעודת פורים לאחר מנחה ומתפללין מנחה תחילה בעוד היום גדול, ורוב הסעודה צריך להיות ביום ולא כמו שנוהגים להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה הוא ליל ט"ו, ע"ש, והמג"א [סק"ה] כתב, דהא דלא נהיגי לעשותה בשחרית היינו משום שטרודים במשלוח מנות ע"ש. והתרומת הרשן [סי' ק"ן] כתב ליישב המנהג שמתחילין הסעודה בסוף היום ורוב הסעודה היא בלילה, ובסוף דבריו כתב וז"ל: אף כי ישבתי מנחה זה מ"מ רבותי ואני אחריהם נהגינן עיקר הסעודה בשחרית, כמדומה שכן נהגו בריינו"ס, עכ"ל. [וכ"כ בא"ר בשם השלי"ה דמשו"ב לעשותה בשחרית, והו"ד במשנ"ב סק"ט].

הנהגה מרבירי המעשה רב משמע, שהגר"א לא נהג לעשות הסעודה בשחרית, אלא לאחר מנחה וכמ"ש הרמ"א הנ"ל, [ועיי' בליקוטי הגר"א מש"כ בתומע"ר ובמקורות וביאורים שם], והיה עושה את הסעודה כולה ביום, ולא היה נמשך כלל ללילה, ואעפ"י שמדינא סגי שיהא עיקרה ביום, ויכול להמשיך בלילה, מיהו רבינו היה מסיים את כל הסעודה ביום, ומיד כשהחשיך חזר לתלמודו [ועיי' במילואים מש"כ הטעם בזה שלא המשיך סעודתו ללילה]. ומש"כ "הנכון לכוין לצאת בסעודת שחרית" היינו מה שהורה לציבור ומשום דס"ל כמ"ש הרמ"א הנ"ל שאם אין עיקר הסעודה ביום אינו יוצא יד"ת, ע"כ הורה לציבור שיכוונו לצאת בסעודת שחרית, דאל"כ יש לחוש דבעסק במצוות היום יתאחרו בסעודה ולא יספיקו עיקרה ביום, ויפסידו המצוה, ואם יכוונו לצאת בסעודת שחרית יוצאים

ז. שם, נשים חייבות
 ושלמי [מגילה פ"ב ה"ח]
 יניס שאף אומס הו
 ושע כן לוי עד כן
 וזו וזני צימיה וקרי
 נייסון], ועיי' חוס'
 ג. ד"ה [לחמיו]
 [ד"ה נשים,
 דברי רש"י דנשים
 ז. שיטת הבה"ג
 ויבנות חלף צשמיעת
 זילאום את האנשים,
 ה [צשו"ע, דנשים
 היא תוספתא לאו
 ספחא, שהרי רישא
 [בקריתא המגילה
 עין נגמ' [ערכין ב:]
 [דמספתא דנשים]
 רישא היא.
 א" סי' תרפט סק"ה
 וילכו לעזרת נשים
 לקרוא לפניהם
 ע מכית הכנסת.
 ספת מעשה רב, סט]

י" שלדינא קייל
 לא ביריט, מ"מ אם
 יו"ט, כדאיתא שם
 זחילה תיקנו לברך
 ס. ועיי' במילואים
 ות דעת הרמ"א.
 ס לא היו קורין את
 כתב שנחלקו בזה

חיוב הקריאה רק
 ז בזה, מ"מ מוכח
 מגילה דף ד. כתב,
 ובלילה רק מדברי
 נח] שכתב דבזמן
 ונתחדשה הלכה

ספר חזקוני

חז"א לאור: זלוטינסקי

(ז) דבר המוכן לאכול תיכה. כמז השו"ע [תרצ"ה ס"ד]: חייב לשלוח לחצירו שתי מנות בשר או של מיני אוכלים וכו'.

רש"י שם [דבר המוכן ואינו עשוי להניחו למחר, כגון חתיכות בשר חמוכות לפני האורחים, וכן דגים, עכו"ל ומבואר ד"מנות" היינו דבר הראוי לאכילה, וה"ל מ"ש בקרא "ומשלוח מנות" היינו דבר המבושל ומוכן לאכול.]

וכתב צביאור הגר"א [ס"ק יד]: מנות בשר. כמ"ש בספ"ק די"ט [ביצה

[ביאור הגר"א ס"י תרצה ס"ק יד]

יד: ז"ש אומרים אין משלחין ושמתה"י כולה ביום, וכשהחשיך התפלל מעריב וחזר ללימודו. וע' [ציו"ט אלא "מנות"], וע'

רמט

משלוח מנות תרנגולת מבושלת ודגים מבושלים" וכיוצא בזה, (ז) דבר המוכן לאכול תיכה"י.

רנ

שיר של יום לפורים, "על אילת השחר" (כ"ב).

מקורות וביאורים

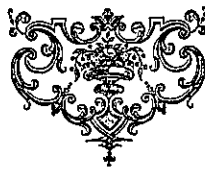
גמולו בראשו. ויתכן ע"ד מה ששמעתי בשם הגר"א ז"ל מורילנא על מה דאיתא במס' מגילה [טז]. על העץ אשר הכין לו, תנא לו הכין, דלכאורה לא נתחדש מאמר חדש ממה שאמר קודם אשר הכין לו, ומה מחדש לנו החנא "לו הכין" ומגיה הגר"א ז"ל תנא "לו הכין וגו'" וכוונתו דתנא אחי לאשמועינן דעל המן נאמר בתהילים לו הכין כלי מות, שחלו אותו על העץ שהכין לעצמו להיות לו כלי מות, ודפחת. ולכן אומרים בפורים מזמור שגיון לדוד שנאמר בו ולו הכין כלי מות. עכ"ד ה"מקרא סופרים".

יז. כדכתיב [אסתר ט, כב] "ימי משתה ושמתה", וכמ"ש הרמב"ם בהל' מגילה פ"ב הט"ו כיצד חובת סעודה זו שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו, ושותה יין וכו'. יח. יש לעיין אם כוונתו שצריך לשלוח ב' מינים דהיינו גם תרנגולת וגם דגים, או דעיקר כוונתו רק שצריך שיהיה דבר מבושל המוכן לאכילה תיכה, אבל א"צ ב' מינים, וצ"ע. ובערוך השולחן [ס"י תרצה ס"ד] כתב בפשיטות, דצריך שיהיה ב' מינים, ולא סגי בכ' חתיכות ממין אחד, ע"ש. יט. וכ"כ המג"א [ס"י תרצה ס"ק יא] בשם המהרי"ל, דשתי מנות בשר היינו מבושלים הראויים לאכילה, ע"ש.

ויש שנהגו לומר מזמור פ"ג, דהנה התוס' במגילה [דף ד.] כתבו, דהטעם שאומרים על אילת השחר, משום דכתיב ביה מפלה לעכו"ם, ודבריהם צ"ב כמו שעמד ע"ז במסורת הש"ס שם, דבמזמור "על אילת השחר" לא כתוב מפלה לעכו"ם, והביא שם גירסא, דכוונתם למזמור פ"ג דכתיב ביה מפלת עמלק, ע"ש. ורבינו בהגהותיו למסכת סופרים [הו"ד במילואים] ציין לדברי התוס' ולגירסת המסורת הש"ס, ע"ש. אבל מבואר כאן במעש"ד, דרבינו נהג כפי הנוסח המובא בתוס' לפנינו, ובטור ס"י קלג, לומר למנצח על אילת השחר.

כ. כ"כ התוס' במגילה [ד. ד"ה פסק], והטור בסי' קלג, וכתב הפרישה [שם ס"ק יז] דמזמור זה נדרש בגמ' [יומא כט. ומגילה טז.] על מרדכי ואסתר.

אכן במס' סופרים [פי"ה ה"ב] איתא שאומרים בפורים שגיון לדוד [תהילים ז]. ועיי' בבית יוסף [בסי' תרצג] שכתב בשם הארחת חיים, השיר שהיו הלויים אומרים במקדש [בפורים] "שגיון לדוד", ע"כ. וכתב בפירוש "מקרא סופרים" [מרי"א לנדא, סובאלק תרכ"ב], לפי שנאמר בו "ישוב עמלו בראשו", והוא ע"ד מה שאומרים בעל הניסים והשבות לו

בסעודת מרעים, ולא שיהא משמח כל איש ואיש בביתו לבדו, ומזה נראה שנשתרבב המנהג שהולכים בחבורות מריעים מבית לבית ואוכלין ושותין עכ"ל,

ובדבריו נראה דהך דהולכין לשמח בבית חבריהם הוי משום ריבוי שמחה, וכמו שכתב בסדה"י דהוא משום שמחה יתירה, ואינו מוכרח.

סימן כז

מצות שמחה קצת ואיסור תענית ביום י"ד למוקפין וביום ט"ו לפרזים, ובזמן סעודת פורים

76 גמ' (ס' ז') והכתיב במגילת תענית את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר, יומי פוריא אינון, דלא למספד בהון, ואמר רבא לא נצרכה אלא לאסור את של זה בזה, הני מילי הספד ותענית, אבל מלאכה יום אחד ותו לא, ופירש"י לא נצרכה במגילת תענית, שהרי כבר כתובין במגילת אסתר, שאסור בהספד ותענית, אלא לאסור וכו', עכ"ל, ומבואר בזה שאיסור הספד ותענית בי"ד למוקפין וט"ו לפרזים, אינו משום איסור הספד ותענית הכתוב במגילת אסתר, אלא דהוא תקנה מיוחדת שנאמרה במגלת תענית.

הימים, ומעתה צ"ע דאמאי נאמר איסור מיוחד של תענית במגלת תענית לאסור של זה בזה, והרי בלאה"כ חייב מדרבנן במשתה ושמחה קצת, ואין לומר דנפ"מ אם אין לו במה לשמח, דמ"מ אסור להתענות לגמרי, דלמש"כ להלן (סימן ל"ה) הרי מדין משתה ושמחה נלמד מן הסברא, שצער התענית אסור לי, אפי' בגוונא שאינו יכול לקיים משתה ושמחה, ואולי יתכן שדין שמחה ומשתה בבי הימים אינו חייב להיות דווקא ביום, ויכול לקיימם בלילה, ואז לולי האיסור של מגלת תענית הוי יכול להתענות ביום, וזהו דקמ"ל שיש ביום איסור תענית.

ובשו"ע (סימן תל"ה ז') בהג"ה כתב, - וחייב - במשתה ושמחה קצת בשני ימים בי"ד וט"ו, ובד"מ הביא הטעם שהוא משום הכתוב במגילת אסתר את שני הימים האלה, ומסתברא שדין זה אינו מדברי קבלה, אלא דהוי חיוב מדרבנן לעשות משתה ושמחה קצת בבי

ובגמ' (כ"ה י"ה ז') נחלקו אי בטלה מגלת תענית בזה"ז אי לאו, ובמסקנא (קס"ט ז') איתא הלכתא אהלכתא ל"ק, כאן בחנוכה ופורים, כאן בשאר יומי, ובטו"א (כסוגיין) ביאר, דהכוונה היא דמה שנאמר במגילת תענית לאסור של זה בזה, דימי

י"ד וט"ו אסורים ב גם לפרזים וגם ל נתבטל, אף דשאר נתב

ונראה בזה דחלוק האמור במג

שנאמר לכולם, גם ל למוקפים ביום י"ד, שנאמרו במגילת תע עיקר קביעותם ליכי מגילת תענית שנקב איסור הספד ותענית ותענית בי"ד וט"ו, לימי שמחה לא ו תענית, אלא דהרי ומשתה קצת בבי' ה' בד"מ, שדין זה אסני הימים, ויעוין בלב דנלמד מקרא ד"יני דכתוב לשון רבים, ושמחה קצת-גם לפ בי"ד, ומה שנתחדש שהוסיפו על דיני הספד ותענית, אבל לא הוי ממגלת תעו דיני איסור הספד ו משתה ושמחה קצו לאחר שכבר קיים כ ובה נאמר, שימים כל היו

הי"ג ל' צו קולנט"ן

י"ד וט"ו אסורים בהספד ותענית לכולם, גם לפרזים וגם למוקפים, דין זה לא נתבטל, אף דשאר י"ט דמגלת תענית נתבטלו.

ונראה בזה דחלוק איסור הספד ותענית האמור במגילת תענית בי"ד וט"ו שנאמר לכולם, גם לפרזים ביום ט"ו וגם למוקפים ביום י"ד, משאר ימים טובים שנאמרו במגילת תענית, דשאר ימים, כל עיקר קביעותם לימים טובים היו מדין מגילת תענית שנקבעו ימי שמחה לענין איסור הספד ותענית, אכן איסור הספד ותענית בי"ד וט"ו, הרי עיקר קביעותם לימי שמחה לא ה"י זה מדין מגילת תענית, אלא דהרי נאמר דין שמחה ומשתה קצת בב' הימים, כמש"כ הרמ"א בד"מ, שדין זה אסמכוה אקרא דאת שני הימים, ויעוין בלבוש (תל"ט ז') שכתב דנלמד מקרא ד"ימי" משתה ושמחה, דכתוב לשון רבים, והוא לחייב במשתה ושמחה קצת-גם לפרזים בט"ו ולמוקפים בי"ד, ומה שנתחדש במגילת תענית, הוא שהוסיפו על דיני ימים אלו גם איסור הספד ותענית, אבל קביעותם לימים טובים לא הוי ממגלת תענית, ורק הוסיפו עוד דיני איסור הספד ותענית, שמדין חיוב משתה ושמחה קצת ה"י יכול להספיד לאחר שכבר קיים מצות שמחה ומשתה, ובזה נאמר, שימים אלו אסורים בהספד כל היום כולו.

ומעתה יבואר שפיר הא דלא בטל דין זה גם בזה"ז, ומשום דהא דנתבטלו ימים טובים האמורים במגילת תענית אחר החורבן, הוי רק ימים טובים שנתחדשו במגילת תענית, שהוסיפו ימים טובים, והם כל הימים המנויים במג"ת, ולאחר שחרב הבית בטלו אותם, שנתבטל כל עיקר קביעותם לימים טובים, אכן ימי י"ד וט"ו לאסור של זה בזה, הרי גם בלאה"כ הם ימים טובים שהרי חייבים במשתה ושמחה קצת בב' הימים, ורבנן רק הוסיפו דיני איסור הספד ותענית בימים אלו, וא"כ מכיון שעיקר קביעותם לימים טובים לא בטלה, ה"נ לא בטל מה שהוסיפו חכמים בימים אלו, ויעוין בריטב"א (ר"ט י"ח ז' ד"ה א"י יוסף ט"א), ועדיין צ"ע בזה.

והנה בביאור הגר"א (תל"ט) כתב על דברי הרמ"א שחייב במשתה ושמחה קצת בב' הימים וז"ל, אבל בגמ' (ה' ז') דמשתה ושמחה לא קאי אלא אכל אחד ביומו, וע' רש"י (טס ד"ה לא נלכס), וכונתו לכאורה לחלוק על מש"כ הרמ"א שחייב במשתה ושמחה קצת בב' הימים, דקרא דמשתה ושמחה קאי לכל אחד רק ליומו, לפרזים בי"ד ולמוקפים בט"ו, ויעוין מש"כ בספר דמשק אליעזר, ולדבריו א"א לומר מש"כ.

והנה בשו"ע (סימן תל"ט ז') בהג"ה כתב, ורוב הסעודה צריך להיות ביום,

ולכאור' צ"ב דהי' עדיף טפי שכל הסעודה תהי' ביום, ולא רק רוב הסעודה, דהרי בלילה כבר עבר זמן מצות סעודה, ואף שיצא י"ח ברוב הסעודה, מ"מ עדיף טפי אם כל הסעודה תהי' בזמן החיוב, ויעוין תרוה"ד (סימן ק"ט) וצ"ע בדבריו, וכבר העירו בזה.

ובמעשה רב להגר"א (לוח נמ"ח) כתוב, והוא ז"ל עשה סעודתו - כולה - ביום, וכשהחשיך התפלל מעריב וחזר ללימודו, הרי שכתוב שהגר"א הי' עושה כל הסעודה ביום ולא רק רובה.

← **ונראה** דהרמ"א והגר"א אזלי בזה לשיטתייהו, דהנה בלבוש (תל"ס כ"ו) כתב, וצריך לעשות הסעודה ביום וכו' מיהו ימשוך סעודתו גם תוך הלילה וכו', ומתפללין מנחה בעוד היום גדול כדי לאכול רוב הסעודה ביום, וכשהיא נמשכת עד הלילה אז לית לן בה, כי חייב אדם במשתה ושמחה בשני הימים י"ד וט"ו וכן נהגו, דימי משתה ושמחה כתיב משמע שני הימים, ונהגו לשמוח אף בליל ט"ו שביניהם עכ"ל. ומבואר בתחילת דבריו דימשוך סעודתו לתוך הלילה, ומשמע דעדיף טפי לנהוג כך מאשר לגמור הסעודה ביום, וצ"ל דהוא כמש"כ בהמשך דבריו כדי לקיים בזה גם מצות שמחה קצת של יום ט"ו, ואשר דינו גם בליל ט"ו, וכמש"כ שם שנהגו לשמוח בלילה שביניהם, (ואם יגמור הסעודה כולה מבעוד יום, יקשה לו לאכול אח"כ

בלילה עוד סעודה, ולכן ממשיכין גם קצת בלילה, ויוצא גם י"ח יום ט"ו), ולפי"ז א"ש מש"כ הרמ"א דרוב הסעודה יהי' ביום, דמצות סעודת פורים יוצא גם ברוב הסעודה, והא דאינו גומר כל סעודתו ביום, דכך הי' עדיף שתהי' כל הסעודה ביום הפורים, היינו משום שהרמ"א אזיל לשיטתו, שהרמ"א גופי' הביא להלכה דחייב במשתה קצת גם ביום ט"ו, ולכן ימשיך גם בלילה, כדי לקיים דין שמחה ומשתה קצת של יום ט"ו, וכמש"כ להדיא הלבוש.

→ **אכן** מה שנהג הגר"א לאכול הסעודה כולה ביום, א"ש היטב דאזיל לשיטתו שבביאור הגר"א השיג על דין הרמ"א שחייב במשתה קצת ביום ט"ו, ומכיון שאין דין משתה ביום ט"ו, הרי עדיף טפי לגמור הסעודה כולה ביום שהוי זמן החיוב.

ובמ"ב (ס"ק ט"ו) כתב דמשהגיע זמן ערבית יברך ברהמ"ז ויאמר עה"נ, וילך לביהכ"נ להתפלל, ואח"כ יכול לאכול ולשתות ולשמוח עוד, דהא מצוה לשמוח בשני הימים, הרי מפורש בדבריו שהמצוה לשמוח בשני הימים, הוי גם בליל ט"ו.

→ **ובמעשה** רב (ס"ט) כתוב שהגר"א גמר הסעודה ביום התפלל ערבית וחזר ללימודו, וזה א"ש היטב דהגר"א לשיטתו שאין דין שמחה בט"ו לפרזים

חזר מיד ללימודו, לשמוח גם אחר המ"ב הם רק להכו לשמוח בשני הימי (תל"ס) כתב הרמ"א וירבה קצת בסעוד נראה מדבריו שדו הב"ח (ס"ט)

ולולי דבריו הי' דנתמעט סעודה, כ"ז הוא ר יום הפורים, שה למוקפין, אכן ב במשתה ושמחה ק הן לפרזים והן למ נתמעט לילה ממז שהפרזים נוהגים ל דין שמחה קצת לכולם, [והן אמנב זה חוב לשמוח גו סגי בפ"א, ורק ל ב

בשו"ע (רי"ט סימן טו) להרבות ב הגר"א (ס"ט) כתב ל

חזר מיד ללימודו, ולא נהג כמ"ש במ"ב לשמוח גם אחר תפלת מעריב, ודברי המ"ב הם רק להכרעת הרמ"א שיש מצוה לשמוח בשני הימים. והנה בשו"ע (ני"ט סימן תל"ה) כתב הרמ"א דגם בליל פורים ישמח וירבה קצת בסעודה, ובמג"א (ס"ט ס"ק ט"ו), נראה מדבריו שדברי הרמ"א הם כמש"כ הב"ח (ס"ט) יעו"ש בב"ח.

ולולי דבריו הי' אפ"ל בד"א, דהא דנתמעט ליל פורים ממצות סעודה, כ"ז הוא רק לגבי דין הסעודה של יום הפורים, שהוא י"ד לפרוים וט"ו למוקפין, אכן במש"כ הרמ"א דחייב במשתה ושמחה קצת בב' הימים, והוי זה הן לפרוים והן למוקפין, הנה בדין זה לא נתמעט לילה ממצוה זו, וכמפורש לעיל שהפרוים נוהגים שמחה בליל ט"ו, משום דין שמחה קצת של י"ד וט"ו שנא' לכולם, [והן אמנם דיש להסתפק אי הוי זה חוב לשמוח גם בלילה וגם ביום, או סגי בפ"א, ורק למצוה הוא שישמח גם בלילה].

ולפי"ז פשוט דמה שנתמעט ליל י"ד משמחה, כ"ז הוא רק בדין שמחה שנאמר על יום הפורים עצמו, אבל בדין שמחה קצת שנאמר בי"ד וט"ו, הרי פשוט דליל י"ד דפרוים לא גרע מליל ט"ו דפרוים, ואם בליל ט"ו עבדינן שמחה קצת, ה"ה דגם בליל י"ד עבדינן שמחה קצת, וזהו מש"כ הרמ"א וירבה "קצת" בסעודה, שהרי להלן בס"ד כתב שחייב בשמחה ומשתה, "קצת" בב' הימים, ודין השמחה בליל י"ד הוא כדין השמחה בליל ט"ו, ולהנתבאר הרי דבמש"כ הרמ"א דרוב הסעודה ביום, כלול דין זה דראוי לשמוח בליל ט"ו, והעירני ח"א ממה שכתוב במ"ב בשעה"צ (ס"ק ד') בשם הפמ"ג דרק ביום ט"ו יש חיוב לאכול קצת ולא בליל ט"ו, ורק בליל י"ד יש מצוה להרבות בסעודה כמש"כ הרמ"א (ני"ט סימן תל"ה), ולכאורה זה סותר למש"כ במ"ב (ס"ט ע"ו), ויעוין בלבושי שרד ומחצית השקל על דברי המג"א (ס"ק כ') וצע"ק.

סימן כח

מצות ריבוי סעודת פורים

בשו"ע (ני"ט סימן תל"ה) כתב הרמ"א מצוה להרבות בסעודת פורים, ובביאור הגר"א (ס"ט) כתב שזה נלמד מדברי הגמ'

(ו' כ'), אמר אביי כי נפקי מבי מר הוה שבענא, כי מטאי להתם קריבו לי שיתין צעי דשיתין מיני קדרה וכו', ומבואר בגמ'

גם
י"ו,
ודה
גם
כל
כל
שום
יפי
גם
כדי
יום

ידה
זיל
דין
ו"ו,
הרי
יום

זמן
זמר
ז"כ
יהא
דש
הוי

זמר
זית
י"א
זים

לעזוב קודם ברהמ"ז בזימון דמהני תנאי שאין דעתו לקבוע עמהם (עשו"ת האלף לך שלמה ובא"א ובשו"ת אג"מ ובקובץ עלי תמרים ח"ג), מיהו לענ"ד יש לחלק דהתם במציאות אין קובעין, משא"כ בזה שבמציאות הוא יושב ומיסב עם קרוביו ומיודעיו (ומשוחח עמהם) א"כ מעשיו סותרים ומבטלים ועוקרים את תנאו שהותנה מראש שאינו קובע עצמו עמהם (אפילו אם נמי יחשוב כן בשעת אכילתו, דמעשה עוקר מחשבה ואפילו דיבור).

וביותר קשה לומר דהמיסב עם אביו ואחיו ואחיותיו לסעודת פורים ומבלה עמהם באכילה ושתייה ושיחת דברי תורה וכו' שנימא שאין דעתו לקבוע עצמו עמהם בזמן שמעשיו מוכיחים להיפך ממה שמתנה ואומר, ועמש"כ עוד בזה בשו"ת ויברך דוד על-הל' נישואין סי' פ"ט, ובמקדש ישראל על הל' בין המצרים סי' קצ"ג.

סימן ש"ה

77 שאלה - אכל בבוקר ארוחת הבוקר ואח"כ נטרד אי יכול לסמוך על ארוחת הבוקר שאכל סתמא שיעלה לו לשם סעודת פורים.

תשובה - בדיעבד יש להקל שיצא (אף שלא כיוון לכך).

יל"ע דהא לא כיוון באכילתו לשם סעודת פורים, ואולי יש לומר דסעודת פורים בעי כוונה, ואף דקיי"ל דבמידי דרבנן מצות אין צריכות כוונה, מ"מ אולי סעודת פורים שהוא מדברי קבלה יש לו חומר

של דברי תורה דבעינן בו כוונה לעיכובא. **מיהו** היות שסעודת פורים הוא מידי דאכילה יש לדמותו למה שכתבו הפוסקים בהא דקיי"ל (בסי' תע"ה ס"ד) גבי מצות מצה שאם אכל מצה בלא כוונה שיצא ידי חובתו, והטעם כתבו שם המפרשים דבמידי דאכילה שגורנו נהנה כמתכוין דמי, ואף ששם יש פוסקים החולקים (על השו"ע) וסוברים דבאמת לא יצא [כמובא שם במ"ב (סקל"ד) ובשעה"צ שם] מ"מ נראה דהיות דסעודת פורים אינו דברי תורה ממש (שאינו אלא "כדברי" תורה בכ"ף הדמיון), ועוד שבכלל יש מפקקים על הכלל דדברי קבלה כדברי תורה דמי, על כן יש להקל בנידון שאלתינו דיצא אף בלא כוונה.

סימן ש"ו

78 שאלה - אי מקיים מצוה כשעושה שתי סעודות ביום הפורים.

תשובה - מקיים מצוה. אף שמבואר ברמ"א (רס"י

ת"צ"ה) שיוצאים סעודת פורים בסעודה אחת, מ"מ היות שכנראה מהפוסקים דמצות משתה ושמחה נוהג כל היום (אף שביו"ט מקיים מצות שמחת החג בפעם אחד במשך היום) וכמו שמה"ט מקיים מצוה כשמאריך בסעודת פורים (כמבואר בדברינו בסי' רצ"ו רצ"ז) כמו כן נמי כשאוכל כמה סעודות במשך היום, דלא שנא, ועי' נמי בסי' לקט יושר (ע' קנ"ט) שרבינו בעל תרומת הדשן ז"ל נטל ידיו

לסעודה באמצע היום ובירך ברהמ"ז והתפלל מנחה (בציבור) ואת"כ נטל ידיו לסעודה שנית והמשיך הסעודה עד ב' ג' שעות תוך הלילה, וכן המנהג בכמה מקומות כהיום לעשות תמיד ב' סעודות, א' בצהריים וא' לעת ערב שממשיכין אותו לתוך הלילה, ועוד שדעת הראבי"ה שחייב בפורים בב' סעודות לילה ויום כמו בשבת, אלא שלא נהירא במרדכי [ואגב בסי' מקו"ח לעשות סעודת פורים בשחרית משום דזריזין מקדימין למצוות (ועכ"פ ידקדק כן במשלח"מ ומתנל"א), ועי' נמי בסידור רש"ש שהקפיד לעשות סעודת פורים בבוקר מיד אחר תפלת שחרית].

ונראה מעוד טעם להדר כן שלפעמים מתאחרים בסעודת הערב ונוטלין ידים לסעודה הרבה אחר שקעה"ח (סמוך לערב) וכתבנו בסי' רצ"ד שמן הראוי להדר לקיים סעודת פורים (כולל אכילת בשר) קודם שקעה"ח.

עוד טעם נראה דבאמת זריזין מקדימין למצוות, והטעם שמבואר ברמ"א שעושין סעודת פורים לאחר מנחה (אף שע"כ מבטלין מצות זריזין) הוא משום שמאריכין המצות משלח"מ עד שעת המנחה, ושוב לפני תפלת מנחה אין לעשות סעודת פורים (עי' בנו"כ), ודוקא סעודה גדולה אסור לעשות במנח"ג, אבל סעודה קטנה שפיר דמי, על כן מקדימין לעשות סעודה קטנה מקודם (לצאת יד"ח זריזין) ורק הסעודה הגדולה עושין לאחר תפלת מנחה.

ומאחר שכן נתפשט מנהג העולם לעשות ב' סעודות בפורים ודאי

שיסודתו מהררי קודש, ומנהג ישראל תורה הוא.

וצע"ק מה שראיתי בקו' נפש דוד שהגאון האדר"ת ז"ל כיוון "על תנאי" לצאת חובת משתה ושמחה בהסעודה שעשה בפורים בבוקר אם לא יעלה לו לקיימו לעת ערב יעו"ב, מוכח דעיקר המצוה לפנות ערב דייקא, וצ"ע דאם ממילא עושה סעודה בבוקר למה לא יקיים אז יד"ח משתה ושמחה, ואולי דסעודת הבוקר לא היתה סעודת פורים (אלא כאורחת בוקר).

טעם לשתי הסעודות בפורים י"ל על פי מה שאיתא בסה"ק מאור ושמש על פי מה דאיתא בתיקוני זוהר דפורים הוא יום כפורים ששנה ליוכ"פ..

סימן ש"ז

שאלה - מי שנפל עליו שינה באמצע הסעודה (מחמת כובד היין) אי אחר כשקם משינתו מותר לו להמשיך ולגמור סעודתו על סמך ברכה (ונט"י) הראשונה.

תשובה - אם ישן שינת עראי אי"צ לחזור ולברך, ויש מקום להקל שאף אינו צריך לחזור ליטול ידיו. בשו"ע (סי' קע"ח ס"ז) מבואר דשינת קבע באמצע הסעודה הוי הפסק, אבל שינת עראי לא, ובשיעור שינת עראי עיי"ש במ"ב שהיינו אף אם שהה בשינתו לערך שעה, מ"מ כיון שנאנס בשינה לא מיקרי הפסק, ואי"צ

לסעודה באמצע היום ובירך ברהמ"ז והתפלל מנחה (בציבור) ואח"כ נטל ידיו לסעודה שנית והמשיך הסעודה עד ב' ג' שעות תוך הלילה, וכן המנהג בכמה מקומות כהיום לעשות תמיד ב' סעודות, א' בצהריים וא' לעת ערב שממשיכין אותו לתוך הלילה, ועוד שדעת הראב"ה שחייב בפורים בב' סעודות לילה ויום כמו בשבת, אלא שלא נהירא במדרכי נואגב בס' מקו"ח לעשות סעודת פורים בשחרית משום דזריזין מקדימין למצוות (ועכ"פ ידקדק כן במשלח"מ ומתנל"א), וע' נמי בסידור רש"ש שהקפיד לעשות סעודת פורים בבוקר מיד אחר תפלת שחרית].

ונראה מעוד טעם להדר כן שלפעמים מתאחרים בסעודת הערב ונוטלין ידים לסעודה הרבה אחר שקעה"ח (סמוך לערב) וכתבנו בס' רצ"ד שמן הראוי להדר לקיים סעודת פורים (כולל אכילת בשר) קודם שקעה"ח.

עוד טעם נראה דכאמת זריזין מקדימין למצוות, והטעם שמבואר ברמ"א שעושי' סעודת פורים לאחר מנחה (אף שעי"כ מבטלין מצות זריזין) הוא משום שמאריכין המצות משלח"מ עד שעת המנחה, ושוב לפני תפלת מנחה אין לעשות סעודת פורים (עי' בנו"כ), ודוקא סעודה גדולה אסור לעשות במנח"ג, אבל סעודה קטנה שפיר דמי, על כן מקדימין לעשות סעודה קטנה מקודם (לצאת יד"ח זריזין) ורק הסעודה הגדולה עושי' לאחר תפלת מנחה.

ומאחר שכן נתפשט מנהג העולם לעשות ב' סעודות בפורים ודאי

זונה לעיכובא. מ' הוא מירי למה שכתבו 'תע"ה ס"ד) גה בלא כוונה ו כתבו שם שגרוננו נהנה יש פוסקים ירים דבאמת "ב (סקל"ד) זיות דסעודת (שאינו אלא מיון), ועוד זכלל דדברי בן יש להקל לא כוונה.

ז כשעושה ז הפורים. צוה. אף "א (רס"י מ' בסעודה מהפוסקים היום (אף זחג בפעם "ט מקיים ז (כמבואר זו כן נמי זיום, דלא (ע' קנ"ט) נטל ידיו

